

Załącznik do Uchwały Nr

Rady Gminy Opatówek z dnia2004 r.

PROGRAM OCHRONY ŚRODOWISKA

GMINY OPATÓWEK

NA LATA 2004 – 2007

Z UWZGLĘDNIENIEM PERSPEKTYWY
NA LATA 2008 - 2011

1. WSTĘP.

Zadaniem niniejszego opracowania jest przedstawienie w zwięzły sposób wiedzy o stanie środowiska, istniejących zagrożeń oraz wskazanie niezbędnych działań na rzecz ochrony środowiska w gminie Opatówek na lata 2004 – 2007 z perspektywą na lata 2008-2011. Analiza obecnego stanu środowiska będzie podstawą do wytyczenia ostatecznego kształtu programu ochrony środowiska. Zakres tematyczny głównych kierunków działań na rzecz ochrony środowiska będzie uzależniony w znacznym stopniu od środków własnych gminy oraz od możliwości dostępu do zewnętrznych źródeł finansowania. Środki finansowe będą determinowały powodzenie realizacji zamierzeń określonych w niniejszym Programie Ochrony Środowiska.

Oczywisty jest fakt, że nie można oszczędzać na ochronie środowiska, a działania ochronne to nie tylko obowiązek państwa, lecz także interes lokalny. Podmioty gospodarcze korzystające ze środowiska kierują się głównie efektami ekonomicznymi i zasadami konkurencji rynkowej nie zważając często na szkody wyrządzane w tym środowisku. Wytyczenie głównych kierunków i priorytetów w działaniach samorządu gminnego na rzecz ochrony środowiska ma zapobiec przed jego dalszą degradacją.

1.1. Podstawa prawna.

Obowiązek opracowania gminnego programu ochrony środowiska został zapisany w art. 17 ust.1 ustawy Prawo Ochrony Środowiska (POŚ) [1]. Zakres tematyczny Programu określa art.14 (POŚ). Program powinien zawierać w szczególności następujące elementy:

- 1/ cele ekologiczne,
- 2/ priorytety ekologiczne,
- 3/ rodzaj i harmonogram działań proekologicznych,
- 4/ środki niezbędne do osiągnięcia celów, w tym mechanizmy prawno – ekonomiczne i środki finansowe.

Ustawa o wprowadzeniu ustawy- Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw [2] w art. 10 określa termin uchwalenia gminnego programu ochrony środowiska przez Radę Gminy do dnia 30 czerwca 2004 r.

Gminny program zrównoważonego rozwoju oraz ochrony środowiska staje się gminnym programem ochrony środowiska i musi w swoich założeniach i celach być spójny z polityką ekologiczną państwa na lata 2003 – 2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007- 2010 [3]. Dokument ten stwierdza, że „Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa na lata 2002 – 2010 jest dokumentem operacyjnym i wskazuje wykonawców i terminy realizacji konkretnych zadań lub pakietów zadań przewidzianych do realizacji

jak również szacuje niezbędne nakłady i źródła ich finansowania. Oba te dokumenty stają się podstawą do wytyczenia w prezentowanym Programie głównych celów, priorytetów oraz działań proekologicznych.

Niniejszy Program Ochrony Środowiska dla Gminy Opatówek został opracowany zgodnie z umową -zlecenie podpisaną w dniu 15 kwietnia 2004r. między „Sozotechnika”, Kalisz, ul. Czaszkowska 7/18 a Gminą Opatówek reprezentowaną przez Wójta Gminy - mgr inż. Jana Wolfa i Skarbnika Gminy -Helenę Filipiak.

1.2. Ustawy i rozporządzenia.

[1] **USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska.** (Dz. U. Nr 62, poz. 627) (Zmiany: Dz. U. Nr 115, poz. 1229; z 2002 r. Nr 74, poz. 676, Nr 113, poz. 984, Nr 233, poz. 1957; oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392, Nr 80, poz. 717, Nr 80, poz. 721, nr 175, poz. 1693, i Nr 190, poz. 1865)

[2] **USTAWA z dnia 27 lipca 2001 r. o wprowadzeniu ustawy - Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw.** (Dz. U. Nr 100, poz. 1085) (Zmiany: Dz. U. z 2002 r. Nr 143, poz. 1196; oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78)

[3] **USTAWA z dnia 28 września 1991 r. o lasach** (Tekst jednolity: Dz. U. z 2000 r. nr 56 poz. 679) (Zmiany: z 2000 r. Nr 86, poz. 958, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 100, poz. 1085, Nr 145, poz. 1623, z 2002 r. Nr 25, poz. 253, Nr 113, poz. 984, Nr 200, poz. 1682, oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 80, poz. 721, Nr 162, poz. 1568, Nr 110, poz. 1189, i Nr 203, poz. 1966)

[4] **USTAWA z dnia 16 kwietnia 2004 r. r. o ochronie przyrody** (Dz. U. Nr 92 z 30 kwietnia 2004 , poz. 880)

[5] **USTAWA z dnia 4 lutego 1994 r. – Prawo geologiczne i górnicze** (Dz. U. nr 27 poz. 96) (Zmiany: z 1995 r. Nr 16, poz. 78, z 1996r. Nr 106, poz. 496, z 1997 r. Nr 88, poz. 554, Nr 111, poz. 726, Nr 115, poz. 741, Nr 133, poz. 885, z 1998 r. Nr 106, poz. 668, z 1999 r. Nr 101, poz. 1178, z 2000, Nr 109, poz. 1157, Nr 120, poz. 1268, z 2001 r. Nr 100, poz. 1085, Nr 106, poz.1149, Nr 110, poz. 1190, Nr 115, poz. 1229, Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 117, poz. 1007, Nr 153, poz. 1271, Nr 166, poz. 1360, Nr 240, poz. 2055, oraz z 2003 r. Nr 223, poz. 2219)

[6] **USTAWA z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych** ze zm. (tekst jednolity - Dz. U. Nr 121 poz. 1266 z 2 kwietnia 2004 r.)

[7] **USTAWA z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach** (Dz. U. nr 132 poz. 622) (Zmiany: z 1997 r. Nr 60, poz. 369, Nr 121, poz. 770, z 2000 r. Nr 22, poz. 272, z 2001 r. Nr 100, poz. 1085, Nr 154, poz. 1800, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78)

[8] **USTAWA z dnia 10 kwietnia 1997 - Prawo energetyczne** (Tekst jednolity: Dz. U. z 2003 r. Nr 153 poz. 1504) (Zmiany z 2003 r. Nr 203, poz. 1966)

- [9] **USTAWA z dnia 26 lipca 2000 r. o nawozach i nawożeniu** (Dz. U. nr 89 poz. 991) (Zmiany: z 2001 r. Nr 5, poz. 44, Nr 100, poz. 1085, i Nr 115, poz. 1229)
- [10] **USTAWA z dnia 27 kwietnia 2001 r. o odpadach.** (Dz. U. Nr 62, poz. 628) (Zmiany: Dz. U. z 2001 r. Nr 100, poz. 1085 z 2002 r. Nr 41, poz. 365, Nr 113, poz. 984, Nr 199, poz. 1671; oraz z 2003 r. Nr 7, poz. 78)
- [11] **USTAWA z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków** (Dz. U. nr 72 poz. 747) (Zmiany: z 2001 r. Nr 115, poz. 1229, oraz z 2002 r. Nr 113, poz. 984)
- [12] **USTAWA z dnia 8 czerwca 2001 r. o przeznaczeniu gruntów rolnych do zalesienia** (Dz. U. nr 73 poz. 764) (Zmiany: z 2001 r. Nr 100, poz. 1085, oraz z 2003 r. Nr 46, poz. 392)
- [13] **USTAWA z dnia 18 lipca 2001 r. Prawo wodne** (Dz. U. nr 115 poz. 1229) (Zmiany: Dz. U. z 2001 r. Nr 154, poz. 1803, z 2002 r. Nr 113, poz. 984, Nr 130, poz. 1112, Nr 233, poz. 1957, Nr 238, poz. 2022, oraz z 2003 r. Nr 80, poz. 717, Nr 165, poz. 1592, i Nr 190, poz. 65)
- [14] **USTAWA z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym** (Dz. U. Nr 80, poz. 717)

1.3. Materiały źródłowe.

- [a] Ważniejsze dane o podregionach, powiatach i gminach województwa wielkopolskiego 2002 rok, Urząd Statystyczny w Poznaniu 2003.
- [b] Wytyczne sporządzania programów ochrony środowiska na szczeblu regionalnym i lokalnym www.mos.gov.pl
- [c] Polityka ekologiczna państwa na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2010 www.mos.gov.pl
- [d] Program wykonawczy do II Polityki ekologicznej państwa, na lata 2002-2010 www.mos.gov.pl
- [e] Strategia wykorzystania Funduszu Spójności na lata 2004-2006 www.mg.gov.pl
- [f] Zintegrowany Program Operacyjny - Rozwój Regionalny www.mg.gov.pl
- [g] Narodowy Plan Rozwoju 2004- 2006 www.mos.gov.pl
- [h] Krajowy plan gospodarki odpadami www.mos.gov.pl
- [i] Krajowy program oczyszczania ścieków komunalnych www.mos.gov.pl
- [j] Strategia rozwoju województwa wielkopolskiego, Poznań 2000

www.wielkopolska.mw.gov.pl

- [k] Program ochrony środowiska województwa wielkopolskiego na lata 2002 – 2010
www.wielkopolska.mw.gov.pl
- [l] Plan gospodarki odpadami dla województwa wielkopolskiego (projekt)
www.wielkopolska.mw.gov.pl
- [ł] Powiatowy Program Ochrony Środowiska dla Powiatu Kaliskiego na lata 2004 – 2007 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2008-2011- Kalisz 2003 r.
- [m] Stan środowiska przyrodniczego województwa kaliskiego i perspektywy działań ochronnych do 2010 r.
- [n] Plan gospodarki odpadami dla związku komunalnego gmin „Czyste Miasto Czysta Gmina” (projekt)
- [o] Strategia rozwoju społeczno - gospodarczego gminy Opatówek
- [p] Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek – wrzesień 1999 r.
- [r] Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2001, Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ Poznań, 2002 www.wios.iq.pl
- [s] Stan i potrzeby inwestycyjne gmin województwa wielkopolskiego w zakresie gospodarki ściekowej, Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ Poznań, 2001
www.wios.iq.pl
- [t] Zasobność i zanieczyszczenie gleb wielkopolski. stan na rok 2000, Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ Stacja Chemiczno-Rolnicza Oddział w Poznaniu 2000 www.wios.iq.pl
- [u] Geografia regionalna Polski, Jerzy Kondracki, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2001
- [w] Ewidencja wraz z inwentaryzacją parku zabytkowego w Opatówku – Łódź 1994 r.

1.4. Zakres merytoryczny i struktura programu.

Przy konstrukcji niniejszego Programu posiłkowano się wytycznymi opracowanymi i wydanymi przez Ministerstwo Środowiska. Wobec faktu, że Programy nie stanowią prawa miejscowego w rozumieniu Konstytucji Rz.P. potraktowano wytyczne tylko jako dokument określający schemat jego budowy a nie obligatoryjny wymóg.

Dla zwiększenia szans pozyskania przez gminę środków zewnętrznych na ochronę środowiska istotnym jest aby „Program...” uwzględniał priorytety polityki ekologicznej państwa, województwa i powiatu. Program Ochrony Środowiska Gminy Opatówek będzie więc uwzględniał kierunki zapisane w „Strategii rozwoju województwa wielkopolskiego” oraz w „Wojewódzkim Programie Ochrony Środowiska na lata 2002-2010”. Odnosił się będzie do „Programu ochrony środowiska dla powiatu kaliskiego” oraz „Planu gospodarki odpadami komunalnymi w rejonie działania związku komunalnego gmin - „Czyste Miasto, Czysta Gmina”.

Program również uwzględniać będzie dokumenty planistyczne wytyczające podstawowe kierunki polityki rozwoju regionu w ścisłym powiązaniu z ochroną środowiska i zagospodarowaniem przestrzennym, tj. Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Opatówek i miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego. Program będzie nawiązywał do opracowania pt. Kierunki rozwoju powiatu kaliskiego na lata 2000-2003.

Cennym źródłem informacji jest szeroko opisany stan środowiska przedstawiony w opracowaniu pt. „Stan środowiska przyrodniczego województwa kaliskiego i perspektywy działań ochronnych do 2010 roku” opracowany w 1994 r. Z punktu widzenia przydatności dla potrzeb województwa wielkopolskiego zostaną wykorzystane niektóre zapisy z harmonogramu realizacji działań. Struktura tego dokumentu i proces weryfikacji jest najbardziej zbliżony do opracowywanego programu dla województwa wielkopolskiego.

2. OGÓLNA CHARAKTERYSTYKA GMINY OPATÓWEK - UWARUNKOWANIA.

2.1. Uwarunkowania lokalizacyjne i infrastrukturalne.

2.1.1. Położenie geograficzne.

Gmina Opatówek położona jest w centralnej części powiatu kaliskiego. Siedziba władz samorządowych znajduje się w m. Opatówek położonej w odległości 9 km na wschód od Kalisza. Zajmuje obszar 10 432 ha co stanowi 9 % powierzchni powiatu kaliskiego. Gminę zamieszkuje około 9800 mieszkańców. Gmina posiada dogodne położenie drogowe i kolejowe. W skład gminy wchodzi 28 wsi sołeckich i 7 miejscowości równorzędnych mających wspólną siedzibą sołecką. Teren gminy położony jest w środkowej części powiatu kaliskiego. Graniczy z gminą Żelazków od północy, gm. Koźminek od wschodu, gm. Szczytniki i Godziesze Wielkie od południa, od wschodu z m. Kalisz. Rozpóściera się wśród malowniczych wzgórz Wysoczyzny

Kaliskiej z najwyższymi wzniesieniami Góry Chełmskie 185 m npm. Jest to falista wysoczyzna plejstocenska z niewielkimi kulminacjami moreny czołowej ze Stadiału Warty o charakterze ostańcowym. Rzeźba terenu urozmaicona jest niewielkimi formami wydmyowymi. Obszar rozcięty jest doliną rzeki Swędrni (w części północno- zachodniej) i doliną rzeki Pokrzywnicy i jej dopływem rz. Trojanówką (w południowej części). Zarys dolin jest wyraźny a ich szerokość zróżnicowana.

2.1.2. Warunki klimatyczne.

Obszar gminy Opatówek leży w krainie klimatycznej 31, należącej wg podziału W. Okołowicza /Narodowy Atlas Polski, mapa nr 29/ do Regionu Śląsko-Wielkopolskiego, w którym przeważają wpływy oceaniczne.

Region ten wyróżnia się stosunkowo małymi rocznymi amplitudami temperatury powietrza. Charakterystycznymi cechami są również wczesna wiosna, długie lato, łagodna zima, i niedługo leżącą pokrywą śnieżną.

Rozkład wiatrów

Dane o warunkach meteorologicznych, panujących w rozpatrywanym rejonie przyjęto w oparciu o badania meteorologiczne prowadzone w stacji w Kaliszu.

Stacja meteorologiczna : Kalisz - rok
Ilość obserwacji = 29075

Zestawienie udziałów poszczególnych kierunków wiatru %

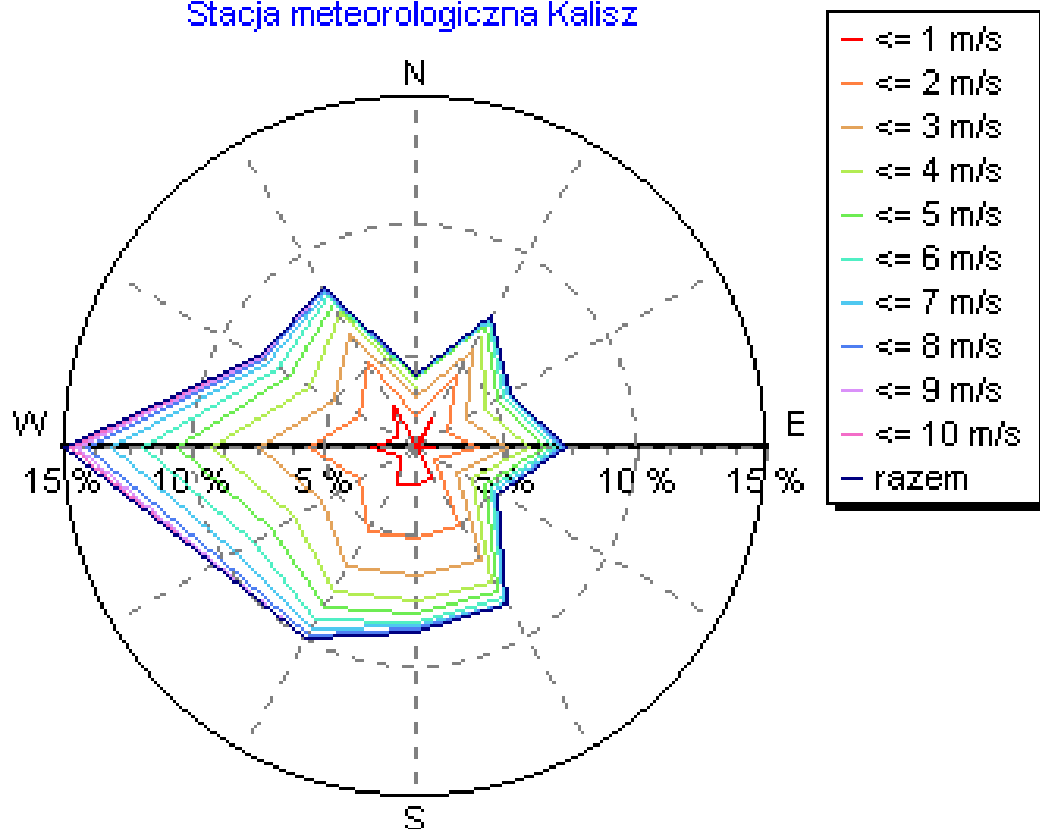
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
NNE	ENE	E	ESE	SSE	S	SSW	WSW	W	WNW	NNW	N
7,37	5,74	7,31	5,21	8,53	8,61	10,06	10,64	15,04	8,53	8,62	4,33

Zestawienie częstości poszczególnych prędkości wiatru %

1 m/s	2 m/s	3 m/s	4 m/s	5 m/s	6 m/s	7 m/s	8 m/s	9 m/s	10 m/s	11 m/s
29,76	21,08	15,55	11,46	7,72	5,48	4,48	2,69	0,93	0,45	0,40

Róża wiatrów roczna
Stacja meteorologiczna Kalisz

Z rozkładu wiatrów wynika, że w rozpatrywanym rejonie kierunki wiatrów nawiązują do kierunku napływu mas powietrza. Stąd najczęściej obserwowane wiatry pochodzą z W i S, stosunkowo rzadziej pojawiają się wiatry N i NE. Ich średnia roczna występowania nie przekracza 10%. Niewielkie różnice we frekwencji głównych kierunków wiatru zarysowują się pomiędzy poszczególnymi porami roku. Zimą wiatry z NW i SW pojawiają się na całym obszarze z częstotliwością ca 20%, latem frekwencja wiatrów W wynosi 25% wg danych ze stacji Kalisz.

Temperatura powietrza

1	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
2	-2,0	-2,6	1,4	8,0	12,5	16,8	18,3	17,5	13,2	8,3	3,3	0,6

- 1- miesiąc
2- temperatura (C)

Średnia temperatura roku : + 7,9 C / 281,0 K /
 Średnia temperatura sezonu letniego : + 13,6 C / 286,7 K /
 Średnia temperatura sezonu grzewczego : + 2,0 C / 275,1 K /
 Najniższa temperatura roku : - 18,0 C / 255,1 K /

Średnia roczna temperatura z wielolecia 1881 – 1960 i 1961 – 1990 wynosi 8,1 st. C.

Najzimniejszym był rok 1980 / średnia roczna temperatura 6,9 C /, natomiast najcieplejszym był rok 1989 / średnia roczna temperatura 9,7 C /.

Średnia roczna temperatura najzimniejszego miesiąca stycznia to od – 2,0 C do – 2,2 C, natomiast najcieplejszego lipca + 17 C do + 18 C. Dni pogodnych jest w roku średnio 30, a pochmurnych 110.

Opady atmosferyczne

Rejon powiatu kaliskiego należy do obszarów szczególnie dużego deficytu wodnego – opady wynoszą około 500 mm i nieco więcej.

Zasoby wodne uzupełnia pokrywa śnieżna zalegająca na terenie gminy, średnio 50 dni w roku. Dane te w poszczególnych latach mogą ulec różnicowaniu.

Sumy opadów atmosferycznych w poszczególnych porach roku w stacji pomiarowej Kalisz / wartość za lata 1951 – 1980 w mm / przedstawia poniżej tabela :

	wiosna	Lato	Jesień	zima	Rok	okres wegetacji
	112	203	118	84	517	332

Wilgotność powietrza .

Na obszarze gminy średnia roczna wilgotność powietrza przekracza 80%. W okresie zimowym powietrze atmosferyczne nasycone jest parą wodną w 88-89 %, latem wartości te są znacznie niższe i wynoszą 73-77 % . Analiza poszczególnych miesięcy pozwala stwierdzić, iż najwyższa średnia miesięczna wilgotność powietrza przypada na listopad i wynosi 96 %, najniższa zaczyna się w kwietniu 65%.

Wilgotność względna powietrza /wartości średnie za lata 1951-1980 w % / przedstawiona została poniżej w tabeli :

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII	rok
a	88	86	81	76	74	73	76	77	80	85	89	89	81
b	93	93	86	83	82	82	85	86	86	91	96	93	85
c	82	79	74	65	67	66	66	68	72	71	81	86	77

a - średnia miesięczna wilgotność względna powietrza,

b - największa średnia miesięczna wilgotność względna powietrza,

c - najmniejsza średnia miesięczna wilgotność względna powietrza.

Reasumując powyższe informacje można stwierdzić, że gmina Opatówek należy do południowo-wielkopolskiego regionu klimatycznego. Na terenach tych występuje dość duża ilość dni słonecznych lub z małym zachmurzeniem (41, 8 dni w roku) oraz dni z pogodą przymrozkową (78 razy w roku). Rzadziej występują dni z dużym zachmurzeniem. Występuje względnie duża liczba dni bez opadu (209,4) oraz bardzo mała z opadem (115,3). W regionie tym występuje najwięcej dni bardzo ciepłych (średnia temperatura dobową 15,1-25° C), przeciętnie 88. Średnia roczna temperatura wynosi 8,1° C. Okres wegetacyjny trwa 210-220 dni. Suma opadów jest niska rzędu 550-600 mm/rok.

Klimat lokalny jest zróżnicowany. Najkorzystniejsze warunki posiadają tereny pozadolinne, zwłaszcza stoki pagórków morenowych o ekspozycji południowej. W dolinach cieków zwłaszcza Swędni występują niekorzystne warunki klimatyczne z uwagi na podwyższoną wilgotność powietrza oraz warunki do tworzenia się mgieł i zastoisk chłodnego powietrza.

2.1.3. Uwarunkowania krajobrazowe.

Rzeźba terenu jest jednym z ważniejszych elementów krajobrazu naturalnego. Gmina Opatówek leży w tej części regionu, w której rzeźba terenu jest dość wysoko zróżnicowana, co ma nie mały wpływ na rozwój turystyki, rekreacji i wypoczynku.

Gmina Opatówek znajduje się we wschodniej części Wielkopolski wśród malowniczych wzgórz Wysoczyzny Kaliskiej. Jej tereny obejmują częściowo obszary krajobrazu chronionego tj. „Dolinę rzeki Prosną” i „Dolinę rzeki Swędni”.

W Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego dokonano podziału terenu gminy na **strefy funkcjonalno- przestrzenne** wynikające z uwarunkowań geograficzno przyrodniczych oraz ze stanu zainwestowania i wyposażenia w infrastrukturę techniczną i społeczną.

STREFA A - aktywizacji gospodarczej
obejmuje teren wsi Opatówek i tereny okoliczne położone przy trasie krajowej DK 12. Są to tereny przeznaczone pod rozwój sieci usługowej, wytwórczej, przemysłowej, składów i magazynów.

STREFA B – zabudowy mieszkaniowej (os. Zduny)
obejmuje tereny wsi Zduny przeznaczone w całości pod rozwój funkcji mieszkaniowej -jednorodzinnej głównie dla aglomeracji Kalisza.

STREFA C – zabudowy mieszkaniowej (os. Szałe)
tereny przeznaczone pod zabudowę mieszkaniową jednorodziną.

STREFA D - sportu, turystyki, wypoczynku i rekreacji - „Pokrzywnica”
urocze położenie zbiornika retencyjnego „Szałe” o pow. 154 ha na rzece Pokrzywnicy sprzyja rozwojowi funkcji turystycznej. Wsie Zduny, Trojanów i Szałe położone w bezpośrednim sąsiedztwie zbiornika wodnego i w obszarze chronionego krajobrazu przewidziane są pod rozwój turystyki, wypoczynku sportu i rekreacji.

STREFA E - sportu, turystyki, wypoczynku i rekreacji - „Swędrnia”
na terenach wsi Nędzrzew, Tłokinia Kościelna, Rozdzały, Kolonia Dębe, Kobierno położonych w dolinie rzeki Swędrni przeznaczone zostały pod rozwój funkcji turystyki, wypoczynku, sportu i rekreacji.

STREFA F - południowa rolnicza przestrzeń produkcyjna
Obejmuje tereny wsi położonych w południowej części gminy tj. Chełmce, Porwity, Trojanów, Cienia I, Cienia II, Cienia III, Cienia Folwark, Michałów II i III i przeznaczone pod rozwój przetwórstwa rolno- spożywczego i zabudowy rolniczej.

STREFA G- północna przestrzeń rolniczo- produkcyjna
obejmuje wsie: Nędzrzew, Rozdzały, Kobierno, Kolonia Dębe, Tłokinia Kościelna, Tłokinia Wielka, Tłokinia Mała, Tłokinia Nowa, Szulec, Sierzchów, Borów, Rajska, Janików, Józefów i Warszew. Z uwagi na wysokie klasy bonitacji gleb tereny te zostały przeznaczone na funkcje rozwoju produkcji ogrodniczo-warzywniczej.

2.1.4. Uwarunkowania geomorfologiczne.

Obszar gminy Opatówek jest bardzo zróżnicowany pod względem morfologicznym. Występują obszary wysoczyznowe obok terasów pleistoceńskich oraz dolin i terasów holocenijskich.

Na obszarze wysoczyzny znajdują się Chełmskie Góry o wysokości od 120 do 185 m npm. W obszarze pleistoceniowym znajdują się doliny Praprosny i jej dopływów na rzędnych od 120 – 130 m npm.

Holoceniowe doliny i terasy skupione są wzdłuż rzek: Prosny, Swędrni Pokrzywnicy i Trojanówki..

Cały obszar gminy Opatówek pokryty jest osadami czwartorzędowymi, które razem z niżej zalegającymi utworami trzeciorzędowymi pokrywają starsze osady tzw. Monokliny Przedłużeckiej.

Podłoże mezozoiczne na tym obszarze zbudowane jest z utworów jury (reprezentowanych przez kompleks węglanowo-piaszczysty) oraz osady wieku kredowego (głównie skały marglisto-wapienne). W/w osady pokrywa kompleks trzeciorzędowy – neogenu (miocen i pliocen). Są to głównie ropy, mułki oraz piaski .

Utwory czwartorzędowe występujące na obszarze gminy Opatówek reprezentowane są przez naprzemianległe kompleksy glacialne (gliny zwałowe) i piaszczyste (osady fluwioglacialne) pochodzące z okresu bytności na tym terenie lądolodu zlodowacenia środkowopolskiego i północnopolskiego. Osady powyższe na znacznym terenie gminy Opatówek są sfałdowane i przemieszane w wyniku procesów glacyjtektonicznych, ze starszymi osadami neogenu. Większość osadów czwartorzędowych pochodzi z okresu zlodowacenia środkowopolskiego (gliny zwałowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe, piaski i żwiry moren czołowych). Zlodowacenie północnopolskie sięgnęło tutaj w niewielkim zakresie i związane są z nim tylko osady rzeczne i zastoiskowe (piaski, ropy, mułki, kreda jeziorna).

2.1.5. Położenie komunikacyjne.

Gmina posiada dogodne połączenie komunikacyjne drogowe i kolejowe. Ze wschodu na zachód biegnie droga krajowa DK 12 oraz droga wojewódzka DW 471 Opatówek -Turek. Trakcja elektryczna PKP relacji Łódź -Wrocław.

2.1.6. Wody podziemne i sieć wodociągowa.

Na terenie gminy Opatówek występują trzy główne poziomy wodonośne:

- czwartorzędowy,
- trzeciorzędowy;
- jurajski.

Zalegająca w nich woda stanowi podstawowe źródło zaopatrzenia samego Opatówka oraz całej gminy Opatówek w wodę pitną, przeznaczoną przede wszystkim na zaspokojenie potrzeb socjalno – bytowych dla jej społeczności.

Poziom wód czwartorzędowych występuje w środkowej części gminy Opatówek.

Poziom wód trzeciorzędowych zalega pod środkową i południowo – zachodnią częścią gminy.

Poziom wód jurajsko – kredowych obejmuje teren całej gminy Opatówek.

Zapotrzebowanie na wodę przez gminę Opatówek zaspakajane jest obecnie przez komunalne ujęcia wód podziemnych, które stanowi 5 studni komunalnych, tj.

⇒ Opatówek (2 odwierty);

⇒ Cienia II (2 odwierty);

⇒ Michałów II (1 odwiert)

⇒ Rajsko

⇒ Tłokinia Wielka (2 odwierty)

Strona formalnoprawna poboru wody z tych ujęć jest uregulowana, dla każdej studni gmina posiada wymagane pozwolenie wodnoprawne.

Każde z tych ujęć posiada własną stację uzdatniania czerpanej wody, pracującą głównie w zakresie odżelazienia oraz odmanganiania wody.

Z pokładów czwartorzędowych czerpana jest woda przez odwierty studni głębinowych zlokalizowane we wsi Michałów II, Kolonia Dębe i Tłokinia Wielka.

Z pokładów trzeciorzędowych czerpie wodę odwiert studni we wsi Cienia II.

Z pokładów jurajsko – kredowych woda czerpana jest przez odwiert ujęcia głębinowego zlokalizowane w Opatówku.

Ponadto, gmina Opatówek korzysta dodatkowo z innych ujęć wody potrzebnej dla zaspokojenia jej przez mieszkańców gminy:

⇒ wieś Szale zaopatrywana jest w wodę z ujęcia „LIS” (zlokalizowanego w dolinie Proсны) w Kaliszu.

⇒ wieś Rajsko zaopatrywana jest również w wodę ze studni zlokalizowanej w byłej Spółdzielni Kółek Rolniczych w Rajsku, która obecnie wykorzystywana jest przez gminę jako ujęcie komunalne na pokrycie zwiększonego zapotrzebowania na wodę i zaspokojenie potrzeb socjalno – bytowych mieszkańców tej wsi.

W tym miejscu należy podkreślić, że na terenie Gminy Opatówek znajdują się punkty monitoringu jakości wód podziemnych, który aktualnie prowadzony jest przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w ramach dwóch sieci: krajowej i regionalnej.

Do sieci krajowej należą punkty:

Szulec 2 – ujęcie czwartorzędowe wód wglębnych. Głębokość stropu warstwy wodonośnej 34,0 m. Klasa Ib – wody wysokiej jakości. Normy dla wód do picia i na potrzeby gospodarcze były przekroczone przez żelazo i mangan.

Szulec 3 – jurajskie wody wglębne. Klasa Ib – wody wysokiej jakości. W III klasie występowały stężenia strontu. Normy dla wód do picia i na potrzeby gospodarcze były przekraczane przez mangan.

Szulec 4 – czwartorzędowe wody gruntowe. Klasa Ib – wody wysokiej jakości. W III klasie stwierdzono występowanie stężeń żelaza i manganu. Normy dla wód do picia i na potrzeby gospodarcze były przekroczone przez żelazo i mangan.

Do sieci regionalnej należy punkt:

Trojanów - studnia S-4 o głębokości 80,0 m, poziom jury, klasa czystości wody w roku 2001 – II, w roku 2002 – Ib.

W zakresie gospodarki wodnej, na szczególną uwagę zasługuje fakt, że obszar gminy Opatówek jest blisko w 100% zwodociagowany.

Sytuacja taka z jednej strony sprzyja rozwojowi gospodarki i zwiększonej przedsiębiorczości społeczeństwa gminy a także przyspiesza jego osadnictwo, z drugiej zaś strony pogłębia rosnący wciąż deficyt wody pitnej. Już w obecnej chwili istniejące i eksploatowane przez gminę studnie głębinowe nie w pełni zaspakajają pełne zapotrzebowanie na wodę konsumpcyjną przez jej mieszkańców.

Długość sieci wodociągowej na terenie gminy Opatówek tylko w ciągu ostatnich 10 lat uległa praktycznie potrojeniu, zaś bezpośrednia ilość przyłączy wodociagowych do gospodarstw i budynków mieszkalnych, również w tym samym okresie, zwiększyła się blisko o 300%.

Na koniec roku 2003 ogólna długość sieci wodociągowej na terenie gminy Opatówek wynosiła 164,8 km i docierała do 2360 budynków tj. 2935 do mieszkań.

Jednak podkreślić również należy, że ostatnia studnia głębinowa została włączona do ujęcia Opatówek w 1999 roku. Pozostałe zaś eksploatowane przez gminę studnie głębinowe pochodzą z lat 1969 – 1994. Stacje uzdatniania wody pracujące przy 5 eksploatowanych przez gminę wodociągach też nie należą do najnowocześniejszych, ekonomicznych i najlepiej pracujących, dlatego też w najbliższych latach Gmina planuje ich gruntowną modernizację lub nawet wymianę na nowocześniejsze i sprawniejsze i bardziej ekonomiczne.

Deficyt wody na terenie gminy Opatówek rośnie i systematycznie się pogłębia. Stan ten dotyczy szczególnie północno-wschodniej części terenu gminy, gdzie dla pełnego zaspokojenia zapotrzebowania na wodę, mieszkańcy zmuszeni są wodę pitną dowozić beczkownikami do własnych gospodarstw. Coraz częściej też mieszkańcy terenów deficytowych w wodę kopią własne studnie lub nawet

wykonują własne odwierty studni głębinowych, czerpiąc z nich wodę na zaspokojenie potrzeb np. na cele bytowe - gospodarcze.

Na terenie gminy ujęcia takie są już w następujących miejscowościach:

Opatówek Rogatka – 2 szt.

Rajsko – 2 szt.

Cienia I – 2 szt.

Tłokinia Wielka - 1 szt.

Szulec – 1 szt.

Stan formalno – prawny tych ujęć jest w większości już uregulowany lub bliski jego zakończenia.

Na terenie Gminy Opatówek, eksploatowane są także studnie głębinowe czerpiące wodę na potrzeby największego na terenie gminy zakładu produkcyjnego tj. Przedsiębiorstwa Produkcyjnego „HELLENA” S.A. w Opatówku. Zakład ten aktualnie czerpie wodę z ujęć podziemnych, z utworów czwartorzędowych i jurajsko - kredowych znajdujących się w miejscowości Szale – Trojanów. W skład ujęcia zakładowego wchodzi:

2 studnie S-1 i S-2 (czwartorzędowe) o głębokości 26,6 – 29,0 m o określonej maksymalnej wydajności $Q_{\max} = 90,0 \text{ m}^3/\text{godz}$.

4 studnie S-3, S-4, S-5, S-6 (jurajskie) o głębokości 80,0 – 120,0 m o określonej max. wydajności $Q_{\max} = 300 \text{ m}^3/\text{godz}$.

Pobór wody głębinowej ze studni znajdujących się na terenie PP „HELLENA” S.A. Opatówek odbywa się na podstawie posiadanego przez zakład i obowiązującego pozwolenia wodnoprawnego.

Działania gminy w zakresie poprawy zaopatrzenia w wodę.

⇒dalsze wodociągowanie gminy aż do pełnego zaspokojenia na jej

⇒zapotrzebowanie przez mieszkańców gminy;

⇒kompleksowy remont i modernizacja istniejących studni głębinowych;

⇒modernizacja lub nawet wymiana stacji uzdatniania wody pracujących przy

⇒obecnie eksploatowanych ujęciach wód głębinowych;

⇒wykonanie nowych odwiertów i budowa dodatkowych studni głębinowych.

2.1.7. Sieć kanalizacyjna.

Gmina Opatówek posiada ogółem 24,2 km sieci kanalizacji sanitarnej, do której podłączone są 724 budynki mieszkalne, co łącznie daje zaspokojenie w bieżącą wodę dla 1194 mieszkań.

Jest to zdecydowanie za mało i tylko w niewielkim stopniu zaspakaja potrzeby gminy.

Istniejąca na terenie samego Opatówka kanalizacja sanitarna, która nie w pełni zaspakaja potrzeby i stąd systematycznie jest i będzie rozbudowywana,

podłączona jest do gminnej oczyszczalni ścieków w Opatówku. Oczyszczalnia ta wybudowana została w roku 1999 wspólnie z Przedsiębiorstwem Produkcyjnym „HELLENA” S.A. w Opatówku. Jest to typowa mechaniczno – biologiczna oczyszczalnia ścieków oparta o technologię osadu czynnego.

W skład oczyszczalni wchodzi:

- ⇒ punkt zlewny ścieków dowożonych;
- ⇒ przepompownia ścieków ze zbiornikiem ścieków dowożonych;
- ⇒ piaskownik okrężny;
- ⇒ komora denitryfikacji;
- ⇒ reaktory biologiczne typu „ELA-7” szt. 2, pracujące równolegle. Każdy reaktor posiada komorę napowietrzania z rusztem napowietrzającym typu FLYGT i 2 osadniki wtórne;
- ⇒ komora pomiaru ilości ścieków oczyszczonych, odprowadzanych z oczyszczalni;
- ⇒ staw doczyszczający;
- ⇒ zbiornik nadmiernego osadu;
- ⇒ pomieszczenie z instalacją do odwadniania osadu typu Dramad i stanowisko dozowania PIX;
- ⇒ zadaszone składowisko worków z osadami.

Przepustowość oczyszczalni wynosi $Q_{sr.d.} = 500,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$.

Aktualnie, średniodobowa ilość ścieków doprowadzanych do oczyszczalni, łącznie z terenu Opatówka oraz Przedsiębiorstwa Produkcyjnego „HELLENA” S.A. w Opatówku wynosi – ok. $480,0 \text{ m}^3/\text{dobę}$, co stanowi już obecnie pełne wykorzystanie jej możliwości.

Stan formalnoprawny eksploatowanej oczyszczalni ścieków jest uregulowany. Gmina Opatówek posiada pozwolenie wodnoprawne na odprowadzanie z oczyszczalni oczyszczonych ścieków bytowo – gospodarczych i przemysłowych pochodzących z miejscowości Opatówek jednym wylotem do rzeki Trojanówki, wydane decyzją Starosty Kaliskiego z dnia 21 kwietnia 2000 roku – nr OŚ-6223/16/2000/gw.

W ramach rozbudowy sieci kanalizacyjnej, w latach 2000 - 2001 Gmina Opatówek zlikwidowała bezpośrednio, komunalne wyloty ścieków do rzeki Trojanówki i wszystkie ścieki, dotychczas odprowadzane tymi nielegalnymi wylotami do wód otwartych, zostały skierowane do gminnej oczyszczalni ścieków.

Poza miejscowością Opatówek, na terenie gminy istnieją fragmentaryczne odcinki kanalizacji, najczęściej tylko deszczowej lub częściowej już ogólnospławnej, z powodu nielegalnych podłączeń do niej ścieków sanitarno – bytowych z gospodarstw indywidualnych.

Na terenie gminy Opatówek funkcjonują również pojedyncze, przydomowe oczyszczalnie ścieków, których ilość w ostatnich latach zauważalnie rośnie.

Poniżej przedstawiono wykaz indywidualnych, przydomowych oczyszczalni ścieków.

L.p.	Miejscowość	Typ oczyszczalni	Ilość oczyszczalni
1	Chełmce	Wobet-Hydret	3
2	Szałe	Wobet-Hydret	5
3	Zduny	Wobet-Hydret	4
4	Opatówek	Wobet-Hydret	1
5	Rożdżały	Wobet-Hydret	1
Razem			14

Są to typowe oczyszczalnie przydomowe, oczyszczające ścieki sanitarno – bytowe odprowadzane z pojedynczych, jednorodzinnych budynków mieszkalnych.

Na terenie gminy brak oczyszczalni przydomowych, wybudowanych na terenie gospodarstw indywidualnych.

Największa jednak ilość gospodarstw indywidualnych oraz zakładów pracy zlokalizowanych na terenie gminy, poza miejscowością Opatówek, z powodu braku kanalizacji sanitarnej posiada bezodpływowe zbiorniki (tzw. szamba) do gromadzenia w nich wytwarzanych ścieków i skąd okresowo wywożone są one do oczyszczalni ścieków. Ich wywozem zajmują się specjalistyczne firmy prowadzące „Usługi asenizacyjne”, którym Wójt Gminy Opatówek udzielił specjalnego zezwolenia na prowadzenie tych usług. Są to:

- ⇒ Spółdzielnia Kółek Rolniczych w Opatówku ul. Ogrodowa 71;
- ⇒ „Usługi Asenizacyjne” E. Gołąb, J. Janiak, s.c. Kalisz ul. Jagodowa 20;
- ⇒ „Usługi Asenizacyjne” Antoni Wojcieszak, Opatówek ul. Piaskowa 2;

Planowane działania gminy w zakresie poprawy gospodarki ściekowej polegać będą na :

- ⇒ rozbudowie istniejącej oczyszczalni ścieków;
- ⇒ alternatywnie budowa kolektora ścieków w kierunku Kalisza i podłączenie się do oczyszczalni ścieków w Kucharach;
- ⇒ systematyczna rozbudowa kanalizacji sanitarnej;
- ⇒ likwidacja nielegalnych przyłączy ścieków sanitarno – bytowych do istniejącej już kanalizacji deszczowej;
- ⇒ rozbudowa kanalizacji deszczowej;
- ⇒ propagowanie budowy przydomowych oczyszczalni ścieków;

2.1.8. Wody powierzchniowe.

Przez teren gminy Opatówek przepływają następujące rzeki:
rzeka Pokrzywnica,
rzeka Trojanówka.

Rzeka Pokrzywnica, to największa rzeka przepływająca przez teren gminy Opatówek. Jest to prawy dopływ rzeki Proсны.

Prawy dopływ rzeki Pokrzywnicy to rzeka Trojanówka spod Gruszczyc, która łączy się z ciekim podstawowym – rzeką Pokrzywnicą pod Trojanowem, tj. tuż przed zbiornikiem zaporowym Pokrzywnica (zwanym zwyczajowo Szale – nazwa pochodzi od wsi, w której zbiornik ten został zlokalizowany).

2.1.9. Sieć gazowa.

Znaczna część terenów gminy posiada gazociąg średniego ciśnienia . Na koniec 2002 r długość gazociągu wynosiła 141,486 km a długość przyłączy do odbiorców 30,497 km.

Nie wystarczająca jest sieć gazociągowa średniego ciśnienia , która dociera tylko do 5,6 % mieszkań .

2.1.10. Sieć energetyczna.

Wszyscy mieszkańcy gminy korzystają z energii elektrycznej . Teren gminy uznaje się za zelektryfikowany w 100 % . Przez południową część gminy przebiega linia elektroenergetyczna wysokiego napięcia 110 kV Kalisz -Sieradz a przez północno- zachodnią część terenu linia 110 kV Konin - Stawiszyn – Kalisz. We wszystkich wsiach gminy znajdują się stacje transformatorowe 15/04 kV (średniego / niskiego napięcia).

Sukcesywnie modernizowane jest oświetlenie uliczne w Opatówku i pozostałych miejscowościach. W 2003 r. w m. Szale realizowano montaż nowej generacji wspólnej linii energetycznej średniego i niskiego napięcia , która zastępuje dotychczasowe dwie niezależne linie . Budowa linii dwunapięciowej odporna jest na niekorzystne warunki meteorologiczne i tym samym zapewnia większą bezawaryjność i mniej przerw w dostawach prądu do odbiorców.

Rozwiązanie takie przyczynia się w efekcie do zmniejszenia ilości stawianych słupów i bez konieczności wycinki gałęzi i drzew.

2.1.11. Sieć telekomunikacyjna.

Sieć telefoniczna telefonii stacjonarnej TP S.A. nie pokrywa w wystarczającym stopniu zapotrzebowania mieszkańców na tego rodzaju usługi. W gminie funkcjonują 4 centrale telefoniczne w tym 3 automatyczne:

- automatyczna centrala Opatówek o pojemności 1000 numerów obsługująca 986 abonentów,
- automatyczna centrala Tłokinia Kościelna o pojemności 192 numery obsługująca 180 abonentów,
- automatyczna centrala Szale o pojemności 192 numerów obsługująca 154 abonentów,
- ręczna centrala Chełmce o pojemności 50 numerów obsługująca 46 abonentów.

Sieć telefoni cyfrowej obsługiwana jest przez operatorów : ERA GSM, GSM PLUS oraz IDEA za pośrednictwem 3 stacji :

- 2 stacje w Opatówku przy ul. Ogrodowej i Kaliskiej
- 1 stacja w Chełmcach.

2.1.12. Zarządzanie gospodarką odpadami.

Gmina Opatówek eksploatuje własne, gminne składowisko odpadów stałych, które zlokalizowane jest na terenie wsi Cienia I, na działce będącej własnością Gminy Opatówek. Wg obowiązującej w kraju nomenklatury typów składowisk, składowisko w Cieni I jest obiektem przeznaczonym do składowania jedynie odpadów stałych, nie zaliczanych zgodnie z aktualnie obowiązującym katalogiem odpadów do odpadów niebezpiecznych, a także odpadów obojętnych. Zarządzającym składowiskiem odpadów jest Gmina Opatówek natomiast jego eksploatacja została powierzona osobie fizycznej na podstawie zawartej z nią długoletniej umowy.

Zgodnie z obowiązkiem wynikającym z ustawy o wprowadzeniu ustawy – Prawo ochrony środowiska, ustawy o odpadach oraz o zmianie niektórych ustaw z dnia 27 lipca 2001 roku (Dz. Ust. nr 100, poz. 1085) gmina Opatówek złożyła „Instrukcję eksploatacji składowiska w Cieni I” do Starosty Kaliskiego celem uzyskania decyzji zatwierdzającej tą instrukcję.

Gminne składowisko odpadów w miejscowości Cienia I powstało w latach 1989 – 1990 w dawnych, wyeksploatowanych już wyrobiskach piasku (tzw. doły poźwirowe). Teren na którym utworzono składowisko odpadów został wyłączony z produkcji rolnej a jego lokalizacja jest zgodna z obowiązującym wówczas miejscowym planem zagospodarowania przestrzennego dla Gminy Opatówek, zatwierdzonym uchwałą Rady Gminy nr 19/88 z dnia 08 grudnia 1988 roku. Zgodnie z opracowaną dokumentacją techniczną, całkowita eksploatacja

składowiska miała wynosić ok. 20 – 30 lat, jednak już dotychczasowy poziom zapełniania składowiska wskazuje na znaczne skrócenie tego okresu i wg. wszelkich prognoz i przewidywań jego całkowite zapełnienie nastąpi maksymalnie za ok. 2 – 3 lata

Składowisko odpadów w Cieni I składa się z jednej kwatery, podzielonej wałem ziemnym na dwa pola składowe. Dno kwatery składowiska po uprzednim dokładnym wyprofilowaniu uszczelnione zostało warstwą odpowiednio dobranego ilitu a następnie folią poliuretanową, po czym zostało przysypane warstwą piasku. Składowisko zaopatrzone jest w zbiornik bezodpływowy o pojemności $V = 20 \text{ m}^3$ przeznaczony na spływające odcieki z kwatery składowania odpadów.

Eksploatowane przez Gminę składowisko w Cieni I posiada szereg nieprawidłowości, m.in.:

- ⇒ brak szczelnego ogrodzenia;
- ⇒ brak stałego dozoru i zamykanej bramy wjazdowej w okresach kiedy składowisko nie jest dozorowane;
- ⇒ brak otworów obserwacyjnych – tzw. piezometrów, służących do prowadzenia lokalnego monitoringu wód gruntowych.

Zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 09 grudnia 2002 roku w sprawie zakresu, czasu, sposobu oraz warunków prowadzenia monitoringu składowisk odpadów (Dz. U. nr 220 z 2002 roku, poz. 1858) konieczne jest badanie jakości wód gruntowych na obszarze przyległym do składowiska. Zgodnie z §2 ww. rozporządzenia na składowisku odpadów w Cieni I monitoring ten winien być prowadzony już obecnie, tzn. jeszcze w fazie eksploatacji składowiska, a także musi być prowadzony również w fazie poeksploatacyjnej czyli po jego zamknięciu i uzyskaniu zgody na jego rekultywację.

Aktualnie na terenie Gminy Opatówek obowiązuje Uchwała Rady Gminy Opatówek nr 250/98 z dnia 16 czerwca 1998 roku w sprawie szczegółowych zasad utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Opatówek. W załączniku nr 1 do ww. uchwały określone zostały szczegółowe warunki jakie Gmina tworzy dla utrzymania czystości i porządku na swoim terenie, w tym m.in. poprzez:

- ⇒ tworzenie polityki ekologicznej i współdziałanie w tym zakresie z gminami sąsiednimi;
- ⇒ propagowanie proekologicznych zachowań społeczności gminy;
- ⇒ utrzymywanie, budowanie i modernizowanie, z zastosowaniem najnowszych technologii, składowiska odpadów komunalnych, w tym również wspólnie z innymi, szczególnie sąsiednimi gminami;

sposób gromadzenia odpadów stałych na terenach nieruchomości oraz obowiązki ich w zakresie gospodarki stałymi odpadami komunalnymi i odpadami ciekłymi (ściekami).

Uchwała ta określa również szczególne zasady utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy oraz obowiązki właścicieli i użytkowników nieruchomości i gospodarstw w tym zakresie, a także szczegółowe zasady rozmieszczania urządzeń do gromadzenia odpadów i częstotliwość ich usuwania z miejsc tymczasowego gromadzenia (wywożenia na składowisko).

Zgodnie zatem z ww. uchwałą, w chwili obecnej odpady stałe, komunalne, gromadzone są przez mieszkańców gminy w typowych, szczelnych i zakrytych pojemnikach i kontenerach ustawionych w pobliżu domostw (bloki wielorodzinne) lub na terenie posesji i gospodarstw indywidualnych lub też w koszach i kontenerach ustawionych w miejscach ogólnodostępnych.

Stałe odpady komunalne z terenu Gminy Opatówek są aktualnie wywożone na gminne składowisko odpadów w miejscowości Cienia I a także na sąsiednie składowisko odpadów w miejscowości Kamień gmina Ceków.

Ponadto, w oparciu o podjętą przez Radę Gminy ww. uchwałą, Wójt Gminy Opatówek wydał zezwolenia kilku specjalistycznym podmiotom gospodarczym (władającym specjalistycznym sprzętem do ich transportu) na świadczenie usług wywozu odpadów stałych na składowiska odpadów oraz odpadów płynnych (ścieków) gromadzonych w zbiornikach bezodpływowych i ich wywożenie do oczyszczalni ścieków.

Zorganizowany wywóz odpadów został powierzony firmom:

- ⇒ Przedsiębiorstwo Usług Komunalnych S.A. w Kaliszu, ul. Bażancia 1A, 62-800 Kalisz (firma ta wywozi odpady na składowisko w Cieni I oraz składowisko w Kamieniu gm. Ceków);
- ⇒ Przedsiębiorstwo Oczyszczania Miasta „EKO” S.C. 62-800 Kalisz ul. Łódzka 19 (firma ta wywozi odpady stałe na składowisko w Cieni I oraz składowisko w Kamieniu gm. Ceków);

W tym miejscu należy nadmienić, że odpady stałe gromadzone na terenie zakładów pracy i innych instytucji, wywożone są z ich terenu bezpośrednio na składowiska odpadów własnym sprzętem i transportem lub transportem firm specjalistycznych, którym wykonanie tej usługi zostało przez zakład zlecone.

Ponadto, część stałych odpadów komunalnych (szczególnie tych o większych gabarytach) wywożona jest bezpośrednio na składowiska odpadów (głównie na składowisko w Cieni I) przez mieszkańców gminy indywidualnie. Dotyczy to przede wszystkim indywidualnych właścicieli gospodarstw rolnych, dysponujących własnym sprzętem do przewozu odpadów (ciągnik, przyczepa, itp.).

Odpady, zaliczane zgodnie z obowiązującym katalogiem odpadów do odpadów niebezpiecznych, wywożone są z terenu gminy z przeznaczeniem do utylizacji, przez specjalistyczne firmy posiadające wszystkie niezbędne zezwolenia i uzgodnienia zarówno co do transportu odpadów jak i ich utylizacji.

W roku 1997 zgodnie z uchwałą Rady Gminy Opatówek, gmina Opatówek przystąpiła do Związku Komunalnego „Czyste Miasto, Czysta Gmina” i uczestniczy w budowie Zakładu Unieszkodliwiania i Utylizacji Odpadów w Prażuchach Nowych zlokalizowanego w miejscowości Prażuchy na terenie gminy Ceków pow. Kalisz.

Działania gminy w zakresie poprawy gospodarki odpadami:

- ⇒ zgodnie z zasadami utrzymania czystości i porządku w gminach, prowadzenie selektywnej zbiórki odpadów;
- ⇒ uczestnictwo w budowie Zakładu Unieszkodliwiania i Utylizacji Odpadów w Prażuchach Nowych gm. Ceków;
- ⇒ pełne wprowadzenie selektywnej zbiórki odpadów komunalnych na terenie całej gminy, poprzez ustawienie pojemników na poszczególne rodzaje odpadów;
- ⇒ sukcesywna likwidacja tzw. „dzikich” składowisk znajdujących się na terenie gminy oraz miejsc nielegalnego składowania odpadów ;
- ⇒ edukacja społeczeństwa gminy w zakresie konieczności selektywnego gromadzenia odpadów;
- ⇒ edukacja społeczeństwa gminy w zakresie właściwego postępowania z różnymi grupami odpadów, w tym szczególnie z odpadami zaliczanymi, zgodnie zobowiązującym katalogiem odpadów, do odpadów niebezpiecznych;
- ⇒ po uruchomieniu Zakładu Unieszkodliwiania i Utylizacji Odpadów w Prażuchach Nowych gm. Ceków; pełna rekultywacja eksploatowanego obecnie składowiska odpadów zlokalizowanego w miejscowości Cienia I.

2.2. Uwarunkowania społeczno - gospodarcze.

2.2.1. Społeczeństwo gminy i struktura demograficzna.

Gmina Opatówek jest gminą wiejską . Na terenie gminy wg spisu ewidencyjnego na dzień 21.4.2004 r. zamieszkuje 10 219 osób (wg spisu powszechnego 9843 osób w 2002 r.) Liczba mieszkańców gminy stanowi około 12,3 % ludności powiatu. Pod względem ilości mieszkańców oraz zaludnienia (94 osoby / km²) zajmuje pierwsze miejsce w powiecie . Osoby w wieku produkcyjnym 5968 (stanowią 60,6 %) , przedprodukcyjnym 2374 osoby (24,1 %) , poprodukcyjnym 1501 (15,2 %). [a]. Sieć osadnicza to 28 wsi sołeckich oraz 7 wsi posiadających wspólną Radę Sołecką z innymi wsiami. Wykaz wsi sołeckich zestawiono w poniższej tabeli w porządku alfabetycznym.

Nazwa wsi	Liczba mieszkańców ogółem
-----------	---------------------------

	Na 31.12. 1998 r	Na 07.10.2003 r.	Na 21. 04.2004 r.
Borów + Zmysłanka	333 + 58	342 + 61	339 + 61
Cienia I + Michałów IV	160 + 42	158 + 48	158 + 48
Cienia II + Bogumiłów	216 + 21	222 + 23	227 + 23
Cienia III	111	95	94
Cienia Folwark	63	67	68
Chelmce	644	661	664
Kobierno	138	151	152
Kolonia Dębe	179	160	160
Michałów II + I	203 + 41	193 + 47	192 + 48
Michałów III	79	78	79
Józefów	205	221	225
Nędzrzew	53	52	54
Opatówek	3 694	3 858	3 856
Porwity	138	150	151
Rajsko	312	289	295
Sierzchów	482	478	473
Szulec	187	174	172
Szałe	341	433	470
Trojanów	149	143	139
Tłokinia Kościelna	581	614	609
Tłokinia Wielka	447	443	442
Tłokinia Mała	168	169	166
Tłokinia Nowa	76	83	84
Warszew + Modła	141 + 50	136 + 51	135 + 50
Rozdząły + Słoneczna + Frankowizna	145 + 47 + 25	141 + 48 + 25	141 + 48 + 25
Zduny	203	238	243
Janików	94	90	90
Zawady	41	39	38
Łącznie	9867	10 181	10 219

□ - wyraźny wzrost liczby mieszkańców.

Według stanu na dzień 31 XII 2002 r. gminę zamieszkiwało 9843 mieszkańców, co stanowiło 12,32% ludności powiatu kaliskiego. Kobiet było 5010 (50,8 % ogółu ludności) natomiast mężczyzn 4900 (49,2%). W 2002 r. liczbę zgonów (96,8) przewyższała liczba urodzeń (86) co oznacza, że przyrost naturalny (liczony na 1000 ludności) był ujemny i wynosił - 1,12 a w powiecie kaliskim przyrost naturalny był dodatni i wynosił + 0,24 /1000 mieszkańców.

Współczynnik feminizacji w gminie Opatówek mierzony liczbą kobiet przypadającą na 100 mężczyzn wynosił 103,6.

Współczynniki demograficzne charakteryzujące dane zjawisko na 1000 ludności wynosiły w gminie Opatówek:

- urodzenia żywe – 8,72
- zgony – 9,84

i świadczą o ujemnym przyroście naturalnym.

W ogólnej liczbie ludności gminy Opatówek stosunkowo duży procent stanowią osoby w wieku 20-49 lat – 43,3%. Dzieci i młodzieży w wieku 7-19 lat jest około 20,3%, dzieci w wieku 3-6 lat – 5,2%, natomiast ludzie starsi w wieku powyżej 50 lat stanowią 28% ogółu ludności.

Struktura ludności według wieku w gminie Opatówek w 2002 r. kształtowała się następująco:

Wiek w latach	Gmina Opatówek	
	w liczbach bezwzględnych	w odsetkach
OGÓLEM	9843	100,0
0-2	312	3,2
3-6	512	5,2
7-14	1171	11,9
15-17	533	5,4
18-19	298	3,0
20-29	1499	15,2
30-39	1311	13,3
40-49	1459	14,8
50-59	1058	10,8
60-64	434	4,4
65 i więcej	1256	12,8

W gminie Opatówek 6059 osób to ludność w wieku produkcyjnym (18-64 lat mężczyźni; 18-60 lat kobiety) co stanowi 61,5 % ogółu ludności.

2.2.2. Struktura rynku pracy.

Gmina ma charakter typowo rolniczy. Użytki rolne stanowią powierzchnię 8931 ha, w tym: grunty orne 6894 ha, łąki i ugory 487 ha. Lasy zajmują pow. 384 ha, co stanowi tylko 4,7 % lasów w powiecie kaliskim [a].

Ludność związana z rolnictwem jako głównego źródła utrzymania na podstawie danych [1] z 2002 roku kształtowała się następująco:

Wyszczególnienie	Ludność związana z rolnictwem	Ludność związana z rolnictwem w % ogółu ludności
Gmina Opatówek	1653	16,79
W tym kobiety	671	6,8

W liczbie 7894 ogółu ludności osób aktywnych zawodowo w maju 2002 r. było 4563 i zarejestrowanych było 688 bezrobotnych, w tym 352 kobiety. Stopa bezrobocia wynosiła 15,1 %. Najwięcej natomiast zatrudnionych w wieku produkcyjnym było w sektorze przemysłu- 990 osób.

Mieszkańców pracujących w gospodarce narodowej (bez rolników indywidualnych i duchownych oraz bez zakładów osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą, w których liczba pracujących nie przekracza 5 osób) stan na dzień 20.05.2002 r przedstawia poniższe zestawienie:

Wyszczególnienie	Gmina Opatówek
OGÓLEM	1653
Rolnictwo i leśnictwo	9
Przemysł	990
Budownictwo	135
Handel i naprawy	92
Hotele i restauracje	9
Transport, składowanie i łączność	28
Pośrednictwo finansowe	23
Obsługa nieruchomości i firm	68
Administracja publiczna i obrona narodowa	44
Edukacja	179

Ochrona zdrowia i opieka socjalna	41
Pozostała działalność usługowa komunalna, socjalna i indywidualna	35

2.2.2.1. Rolnictwo

Praca w rolnictwie jest dla 1520 mieszkańców gminy Opatówek głównym źródłem utrzymania, w tym dla 1436 osób zatrudnionych w swoim gospodarstwie.

Rolnictwo jest tą dziedziną, która będzie decydowała o stanie środowiska. Dominującą formą własności gospodarstw rolnych jest własność indywidualna. Restrukturyzacja obszarowa gospodarstw rolnych jest zagadnieniem ważnym szczególnie w obecnym okresie konkurencji rolnictwa krajów UE funkcjonującego z większymi dopłatami niż otrzymują nasi rolnicy.

Tereny gminy są zróżnicowane pod względem przydatności gleb dla rozwoju rolniczej przestrzeni produkcyjnej.

W gminie Opatówek występuje duża różnorodność gleb ze względu na ich wartość użytkową i budowę.

Udział powierzchni gleb (stan na rok 1999) w poszczególnych klasach bonitacyjnych przedstawia poniższa tabela.

Klasa bonitacyjna	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
II	54,4	0,76
IIIa	486,31	6,79
IIIb	488,04	6,82
IVa	896,13	12,52
IVb	664,81	9,28
V	1627,46	22,73
VI	2942,97	41,10

Najbardziej wartościowe grunty występują w środkowej i środkowo-zachodniej części gminy tj. w Tłokini Kościelnej, Tłokini Wielkiej, Tłokini Nowej, Tłokini Małej, Nędzermowie, Szulcu i Opatówku.

Aż 73 % ogólnej powierzchni gleb stanowią gleby kwaśne i bardzo kwaśne o $pH < 5,5$. Według badań Okręgowej Stacji Chemiczno – Rolniczej w Poznaniu aż 55 % gleb w gm. Opatówek wymaga przeprowadzenia zabiegów wapnowania.

Gleby o niskiej zasobności w fosfor stanowią 39 %, w potas 78 %, w magnez 68 %. (wg. Informacji WIOŚ w Poznaniu 2002 r.)

Struktura użytkowania gruntów w 2002 r. była następująca:

* Użytki rolne ogółem	- 8074 ha
w tym :	
grunty orne	- 6894 ha (w tym : odłogi 487 ha)
sady	- 310 ha,
łąki	- 707 ha,
pastwiska	- 162 ha,
* Lasy	- 384 ha,
* Pozostałe grunty	- 474 ha

łącznie	- 8931 ha powierzchni gminy.

Analiza porównawcza wyników spisu powszechnego z 1996 r i 2002r pozwala określić następujące tendencje w rolnictwie w Gminie Opatówek.

Liczba gospodarstw wg siedziby użytkownika

Grupy obszarowe użytków rolnych	Liczba gospodarstw w 1996 r	Liczba gospodarstw w 2002r
1-5ha	551	506
5-10 ha	389	339
10-15 ha	150	144
>15 ha	95	113
Razem	1185	1102

Zmniejszyła się zarówno ilość gospodarstw rolnych ogółem /o 83 tj o 7% /.

Zarysowała się również korzystna tendencja zmniejszania się liczby gospodarstw małych z przedziału obszarowego/1-5 ha /(zmniejszenie o 13%) a zwiększa się liczebnie ilość gospodarstw dużych o areale > 15 ha (zwiększenie o 19 %). Powierzchnia ogólna użytkowanego gospodarstwa rolnego na przestrzeni 6 lat zwiększyła się z 7,3 ha do 7,71 ha a powierzchnia UR zwiększyła się z 6,6 ha do 7,7 ha tj o 15 % tj o 15 %.

Kierunki prowadzonych upraw polowych zależą głównie od zasobności gleb w podstawowe składniki mineralne. Występujące duże obszary użytków rolnych o niskich klasach bonitacji gleb wymagają dużych nakładów finansowych na nawożenie i wapnowanie.

Kierunki zmian uprawianych ziemiopłodów rzutować będą na ilość stosowanych nawozów i środków ochrony roślin.

Wyszczególnienie	Rok 1996 ha	Rok 2002 ha
Zboża ogółem	4903	5113
Strączkowe jadalne na ziarno	8	3
Ziemniaki	961	563
Przemysłowe	16	3
Pastewne	250	168
Pozostałe	440	517
w tym warzywa	257	367

W analizowanym okresie nastąpił nieznaczny wzrost areалу zbóż /o 4% /, ale diametralne zmiany zaszły w uprawie ziemniaków pastewnych i warzyw gruntowych. I tak utrzymuje się dalszy spadek uprawy ziemniaków ,bo aż o 41 % i roślin pastewnych o 33% a nastąpił istotny wzrost upraw warzyw aż o 43 %.

2.2.2.2. FERMY HODOWLANE ZWIERZĄT DOMOWYCH.

W produkcji zwierzęcej zestawienie ilości hodowanych zwierząt w 1996 r i 2002 r przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	Rok 1996 Szt	Rok 2002 szt
Bydło	3266	2199
w tym krowy	1367	942
Trzoda	17063	21747
w tym lochy	1714	1986
Owce	21	1
Kozy	105	71
Konie	170	53
Drób ogółem	34039	1276169

Produkcja zwierzęca w Gminie Opatówek w latach 1996-2002 zmierza w kierunku zmniejszenia istotnego chowu bydła(spadek o 33% pogłowia bydła ogółem i o 31 % stada krów) a wzrostu pogłowia trzody chlewnej(wzrost o 27 % ilości trzody chlewnej ogółem i wzrost stada loch o 16 %).Przy czym w 1996 r trzodę chlewna utrzymywały 734 gospodarstwa w 2002 r tylko 552. Następuje więc koncentracja chowu trzody chlewnej, zwiększa się jej obsada na 1 gospodarstwo średnio z 23 szt w 1996 r do 39 szt w 2002. W 2002 r w

gospodarstwach indywidualnych obsada zwierząt gospodarskich w sztukach dużych na 100 ha użytków rolnych wynosiła 64 SD.

Wpływ na środowisko na terenie Gminy Opatówek będzie wywierał chów trzody chlewnej prowadzony w większych rozmiarach. Cechą charakterystyczną hodowli trzody chlewnej w gminie jest jej produkcja w cyklu zamkniętym i w systemie ściółkowym z wyjątkiem jednego gospodarstwa w Michałowie II.

Zestawienie największych chlewni w gminie Opatówek wg skali produkcji

L.P	Nazwisko i imię	Miejscowość	Przeciętna obsada chlewni szt	Uwagi
1	Rosa Jan	Józefów	170	
2	Jakubek Ryszard	Warszew	200	
3	Jakubek Marian	Warszew	150	
4	Janiak Dariusz	Cienia II	250	
5	Gibus Dariusz	Michałów I	300	
6	Majchrzak Jerzy	Michałów II	880	chlewnia bezściółkowa
7	Włodarz Krzysztof	Michałów II	200	
8	Kąkol Radosław	Szałe	200	
9	Andrzejak Stanisław	Sierzchów	270	
10	Pejaś Tadeusz	Porwity	200	
11	Molka Henryk	Porwity	140	
12	Krzywda Sylwester	Porwity	120	
13	Łuczak Mieczysław	Porwity	120	
14	Krzywda Henryk	Chelmce	140	

2.2.2.3. FERMY DROBIU.

Zlokalizowane na terenie gminy ферmy drobiu mogą negatywnie oddziaływać na środowisko. Ферmy zlokalizowane są w następujących miejscowościach:

1. Niewieś Sylwester-Józefów i Trojanów
2. Gawel Faustyn –Rajsko
3. Gawel Juliusz –Rajsko
4. Wszędobył Eligiusz –Rajsko

5. Zieliński Jerzy –Rajsko

6. Pogorzelec Hieronim- Borów

2.2.2.4. DZIAŁALNOŚĆ GOSPODARCZA.

Gmina Opatówek charakteryzuje się dynamicznym rozwojem przedsiębiorczości. W rejestrze działalności gospodarczej prowadzonym przez Wójta Gminy Opatówek zarejestrowanych jest 712 podmiotów gospodarczych prowadzonych przez osoby fizyczne.

Zestawienie podmiotów wg grup branżowych przedstawia poniższe zestawienie.

L.P.	Grupa podmiotów	Ilość podmiotów
1	Handel	335
2	Produkcja	47
3	Usługi	269
4	Gastronomia	14
5	Transport	46
6	Pozostałe	1
	Razem	712

2.2.2.5. PRZEDSIĘBIORSTWA.

Ponadto z terenu gminy w oparciu o przepisy Kodeksu Handlowego zarejestrowanych jest w Krajowym Rejestrze Sądowym 17 przedsiębiorstw. Z tej liczby w formie spółki jawnej działa 8 firm, spółki z o.o. również 8 i spółki akcyjnej 1.

Z działających firm największą presję na środowisko wywiera PP.HELLENA S.A. Zakład HELLENA ZDRÓJ w Opatówku produkujący soki i napoje, a także 6 stacji benzynowych, z których 5 zlokalizowanych jest w Opatówku i jedna w Tłokinii Kościelnej. Najstarszą i wymagającą modernizacji jest była stacja garażowa (po byłym POM Kalisz) i magazyn paliw w Opatówku przy ul. Piaskowej.

Gmina posiada w Opatówku dwa podmioty gospodarcze posiadające uprawnienia do kasacji wyeksploatowanych pojazdów.

2.3. Diagnoza stanu środowiska.

2.3.1. Zanieczyszczenie powietrza.

O stanie powietrza decyduje wielkość oraz przestrzenny rozkład zanieczyszczeń ze wszystkich źródeł ich powstawania. Zanieczyszczenia wprowadzane do atmosfery można podzielić na 4 podstawowe grupy:

- ⇒ zanieczyszczenia podstawowe : dwutlenek siarki, dwutlenek azotu i pył powstające w wyniku energetycznego spalania paliw w kotłowniach,
- ⇒ zanieczyszczenia specyficzne powstające w procesach technologicznych,
- ⇒ zanieczyszczenia emitowane ze źródeł mobilnych,
- ⇒ zanieczyszczenia powstające w wyniku reakcji i przemian związków w atmosferze.

Głównym źródłem zanieczyszczenia powietrza w gminie Opatówek jest tzw. niska emisja z kotłowni i środków transportu.

Na omawianym terenie największy udział we wprowadzaniu do atmosfery zanieczyszczeń podstawowych (według w/w klasyfikacji) mają kotłownie ogrodnicze. Ich dokładna ilość nie jest do ustalenia z uwagi na brak przedmiotowego rejestru ponieważ kotłownie węglowe - ogrodnicze o mocy do 5 MW są ustawowo zwolnione z obowiązku posiadania pozwolenia na wprowadzanie zanieczyszczeń do powietrza oraz obowiązku ponoszenia opłat ekologicznych, stąd brak możliwości prowadzenia ich ewidencji. Kotłownie ogrodnicze są w znacznej większości wyposażone w stare niskosprawne kotły węglowe pracujące bez urządzeń odpylających i dlatego nie są bez znaczenia w ogólnym bilansie zanieczyszczeń powietrza.

Swój udział w tle zanieczyszczeń atmosfery mają również kotłownie sektora mieszkalnictwa komunalnego oraz indywidualnego. Z uwagi na typowy rolniczy charakter gminy, emisja ze źródeł technologicznych ma śladowy udział. W gminie funkcjonuje kilka zakładów przemysłowych a spośród nich największy udział w emisji zanieczyszczeń do atmosfery ma Wytwórnia Mas Bitumicznych w Borowie oraz Przedsiębiorstwo Produkcyjne HELLENA S.A. w Opatówku.

Do źródeł zanieczyszczeń specyficznych można zaliczyć liczne fermy drobiu i trzody chlewnej (wymienione w pkt. 2.2.2.). Są one źródłem emisji odorów i siarkowodoru.

Źródłem emisji węglowodorów są stacje paliw. Na terenie gminy funkcjonuje 6 tego typu obiektów z czego 2 wymagają szybkiej i wszechstronnej modernizacji.

Obecnie brak dokładnych danych pomiarowych wartości stężeń zanieczyszczeń substancji w powietrzu dla terenu gminy Opatówek. Odnosić się można jedynie do rocznej oceny zanieczyszczeń powietrza w 2002 r.

przeprowadzonej przez WIOŚ Poznań w oparciu o wyniki badań monitoringowych prowadzonych w punktach pomiarowych obsługiwanych przez WIOŚ, WSSE, IMGW (*Raport o stanie środowiska w wielkopolsce w roku 2002 – WIOS Poznań 2003r*). W oparciu o te badania dokonano zaklasyfikowania poszczególnych powiatów wojew. wielkopolskiego do strefy klasowej oznaczonej jako A, B lub C.

Strefa klasy A oznacza, że brak występowania na danym obszarze przekroczeń wartości dopuszczalnych.

Strefa klasy B oznacza przekroczenie wartości dopuszczalnej ale dotrzymujący wartości marginesu tolerancji.

Stefa klasy C oznacza poziom stężeń powyżej wartości dopuszczalnej powiększonej o margines tolerancji.

Dla powiatu kaliskiego dokonano klasyfikacji do w/w stref klasowych w oparciu o badania stanowiskowe:

- stężeń SO₂ i NO₂ prowadzone w m. Zajązki Bankowe (pkt. pomiarowy IMGW nr 39)
- stężeń pyłu zawieszonego, SO₂ i NO₂ w 4 punktach w Kaliszu.

Oceny dokonano z uwzględnieniem dwóch grup kryteriów:

- ustanowionych ze względu na ochronę zdrowia ludzi,
- ustanowionych ze względu na ochronę roślin.

Cały powiat kaliski zaklasyfikowano do wynikowej strefy według kryteriów ochrony zdrowia:

- A - z uwagi na stężenia SO₂, NO₂, Pb, C₆H₆, CO, O₃,**
- B - z uwagi na stężenie pyłu zawieszonego.**

Klasa ogólna strefy według kryterium ochrony zdrowia - B.

Klasa ogólna strefy według kryterium ustanowionego w celu ochrony roślin – A .

Z uwagi na to, że powyższa klasyfikacja odnosi się do całego powiatu kaliskiego to przez analogię również jest ona odzwierciedleniem stanu powietrza w gminie Opatówek.

Nie są to strefy wymagające sporządzenia programów naprawczych jednak wskazano potrzebę podjęcia działań na rzecz poprawy jakości powietrza według kryteriów dla ochrony zdrowia.

Działania gminy w zakresie poprawy jakości powietrza:

- ⇒ eliminowanie niskosprawnych kotłów węglowych,
- ⇒ likwidowanie niskiej emisji

- ⇒ oszczędne gospodarowanie energią ciepłą poprzez termomodernizację budynków i wymianę stolarki okiennej
- ⇒ wykorzystywanie energii : słońca, wiatru, wody , biogazu
- ⇒ eliminowanie emisji zanieczyszczeń komunikacyjnych
- ⇒ propagowanie rowerów jako ekologicznego środka transportu.

2.3.2. Wody podziemne.

Na terenie gminy występują 3 podstawowe główne poziomy wodonośne tj. kredowo- jurajski, trzeciorzędowy i czwartorzędowy, z których czerpana jest woda w 5 ujęciach komunalnych zaspakajających potrzeby socjalno – bytowe społeczności gminy .

Z poziomu *jurajsko – kredowego* czerpana jest woda dla ujęcia w Opatówku a dla ujęcia Cienia II z pokładów jury i trzeciorzędu.

Z pokładów *czwartorzędowych* czerpana jest woda dla ujęcia Kolonia Dębe , Michałów II i Tłokinia Wielka.

Zapotrzebowanie wody na cele bytowo-gospodarcze mieszkańców wsi ciągle wzrasta a deficyt wody stale się pogłębia . Lokalnie obserwuje się zjawisko zczepywania wód podziemnych i w konsekwencji ich deficyt.

W ciągu ostatnich 10 lat potrojona została długość sieci wodociągowej oraz prawie w 300 % zwiększyła się ilość przyłączy do budynków mieszkalnych. Ostatnia studnia głębinowa została włączona do ujęcia Opatówek w 1999 r. Pozostałe studnie głębinowe pochodzą z lat 1969 –1994. Stacje uzdatnia wody i hydrofornie pracujące przy 5 wodociągach gminnych nie należą do najlepszych i sprawniejszych, dlatego w najbliższym czasie będą musiały być wymienione w celu dostosowania jakości wody do picia do standardów UE.

Aby utrzymać jakość wód na poziomie wymaganym przepisami prawa przewidziana jest prawna ochrona głównych zbiorników wód podziemnych a także zbiorników wód śródlądowych. Największą wrażliwością (ONO) na zanieczyszczenia antropogeniczne charakteryzuje się odkryty zbiornik doliny i pradoliny Proсны . Dla obszarów ochronnych zbiornika i ujęć powinny być wprowadzone ograniczenia w zagospodarowaniu tych terenów. Istotnym problemem jest funkcjonowanie licznych dzikich ujęć wody i dlatego jawi się potrzeba ich inwentaryzacji i likwidacji.

2.3.3. Stan wód powierzchniowych .

Obszar znajdujący się w zlewni rzeki Pokrzywnicy oraz w zlewni rzeki Trojanówki to obszary o charakterze typowo rolniczym, co ma decydujący wpływ na jakość wód obu tych rzek. Duży wpływ na jakość tych wód mają

również bezpośrednie zrzuty ścieków kierowane do rzeki Pokrzywnicy przez usytuowane powyżej Gminy Opatówek oczyszczalnie ścieków komunalnych dla miejscowości Brzeziny i Godziesz, zaś do rzeki Trojanówki bezpośredni odpływ z gminnej oczyszczalni ścieków dla Opatówka (na działalność której nie miały wpływ mają ścieki technologiczne odprowadzane do tej oczyszczalni z największego na terenie gminy zakładu produkcyjnego – „HELLENA” S.A.”)

Jakość wód rzeki Pokrzywnicy badana była w ramach tzw. monitoringu lokalnego przez Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska w Poznaniu w 2002 roku. Punkt pomiarowy – kontrolny zlokalizowany był w strefie ujściowej rzeki Pokrzywnicy do rzeki Prosny, poniżej zapory zbiornika Pokrzywnica (w odległości od niego ok. 500 m). Jakość wody rzeki Pokrzywnicy w tym punkcie była klasyfikowana poza klasą, z uwagi na zanieczyszczenia z grupy fizyko – chemicznej. Dopuszczalne normy jakości wody przekroczone były poprzez stężenie azotu azotynowego oraz stężenie manganu. W klasie III pozostawał odczyn wody i zanieczyszczenia bakteryjne oznaczane mianem Coli, natomiast stężenia pozostałych oznaczanych wskaźników oraz wartość indeksu saprobowości peryfitonu osiągały wartości z zakresu I i II klasy czystości.

Jakość wody w porównaniu do lat poprzednich poprawiła się znacząco (wg. „Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 2002, Biblioteka Monitoringu Środowiska, Poznań 2003). Dotyczyło to zawartości fosforu ogólnego (z wartości poza klasą do II klasy) oraz wartości BZT5 i ChZTMn, indeksu saprobowości peryfitonu (o klasę). Tu należy zaznaczyć, że dobra jakość wód rzeki Pokrzywnicy w tym punkcie pomiarowym może być podyktowana przede wszystkim dobremu, buforowemu działaniu zbiornika Pokrzywnica.

Rzeka Trojanówka w ostatnich latach nie była badana przez laboratorium WIOŚ Poznań, zatem brak podstaw do określenia stopnia jej czystości.

Zbiornik **Pokrzywnica** (Szałe).

Zbiornik Pokrzywnica (lub inaczej, wg. nazewnictwa zwyczajowego - Szałe) jest największym sztucznym zbiornikiem w południowej Wielkopolsce.

Zbiornik **Pokrzywnica** w całości zlokalizowany jest na terenie Gminy Opatówek. Jest to typowy zbiornik zaporowy, usytuowany w przyujściowym odcinku największej na terenie Gminy Opatówek rzeki Pokrzywnica w rejonie miejscowości Szałe – Trojanów.

Zbiornik **Pokrzywnica** funkcjonuje od 1978 roku.

Dane zbiornika:

powierzchnia ogółem – 154 ha,
pojemność całkowita – 4,35 mln m³ wody,
pojemność użytkowa – 3,55 mln m³ wody,
średnia głębokość – 2 82 m
długość linii brzegowej -

Jest to typowy zbiornik zaporowy, retencjonujący wody rzeki Pokrzywnicy, prawego dopływu rzeki Proсны poprzez przegrodzenie jej doliny zaporą ziemną w odległości ok. 1350 m od jej ujścia do rzeki Proсны.

Główne zadanie zbiornika *Pokrzywnica* a jednocześnie jego charakter to retencjonowanie wody, jednak z uwagi na bardzo bliską odległość największego w tej części województwa Wielkopolskiego miasta Kalisza, zbiornik ten stał się głównym zapleczem wypoczynku i turystyki dla jego mieszkańców (i nie tylko).

Jakość wód zbiornika Szale – 1999 rok.

Wskaźnik	Jednostka Miary	Badanie wiosenne / Badanie jesienne			
		OSiR		100 m od przelewu	
		warstwa powierzchnio wa	warstwa naddena	warstwa powierzchni owa	warstwa naddena
Tlen rozpuszczony	mgO ₂ / dm ³	I/I	non/I	I/I	non/I
BZT ₅	mgO ₂ / dm ³	III/I	II/i	II/I	I/I
ChZT _{Mn}	mgO ₂ / dm ³	II/II	II/II	II/II	II/II
azot ogólny	mgN/ dm ³	I/I	I/I	I/I	I/I
Azot amonowy	mgN-NH ₄ / dm ³	I/I	II/I	I/I	I/I
Azot azotynowy	mgN-NO ₂ / dm ³	non/I	non/I	non/I	non/I
Azot azotanowy	mgN-NO ₃ / dm ³	I/I	I/I	I/I	I/I
fosfor ogólny	mgP/ dm ³	II/II	II/I	II/II	II/III
fosforany	mgP-PO ₄ / dm ³	II/II	III/II	I/II	II/II
Potas	mgK/ dm ³	I/I	I/I	I/I	I/I
bioseston	mg/ dm ³	II/II	-/-	II/II	-/-
miano Coli		II/III	-/-	II/II	-/-

Dane: Raport o stanie środowiska w Wielkopolsce w roku 1999 (Biblioteka Monitoringu Środowiska, WIOŚ, Poznań 2000).

Działania gminy w zakresie poprawy jakości wód powierzchniowych:

- ⇒systematyczne likwidowanie nielegalnych wylotów ścieków do rzeki Pokrzywnicy i rzeki Trojanówki;
- ⇒systematyczna i konsekwentna likwidacja nielegalnych wylotów ścieków i zorganizowanych spływów wód opadowych bezpośrednio do zbiornika;
- ⇒rozbudowa kanalizacji sanitarnej a tym samym przejmowanie ścieków i kierowanie ich do oczyszczalni ścieków;
- ⇒ właściwa gospodarka w obrębie zbiornika;

2.3.4. Klimat akustyczny.

Minister Środowiska rozporządzeniem z dnia 9 stycznia 2002 r. określił wartości progowe poziomów hałasu w środowisku, których przekroczenie powoduje zaliczenie obszaru, na którym poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, do kategorii terenu zagrożonego hałasem.

Klimat akustyczny środowiska opisuje się i normuje za pomocą wskaźnika nazwanego równoważnym poziomem dźwięku L_{Aeq} , stanowiący średnią w czasie wartość poziomu hałasu, wyznaczoną w sposób określony polską normą.

Zgodnie z aktualnie obowiązującymi przepisami, podstawą określenia dopuszczalnej wartości poziomu równoważnego hałasu jest przyporządkowanie danego terenu do określonej kategorii wg sposobu zagospodarowania.

Wartości poziomów progowych równoważnego poziomu hałasu L_{Apr} w środowisku, których przekroczenie powoduje zaliczenie obszaru, na którym poziom hałasu przekracza poziom dopuszczalny, do kategorii terenu zagrożonego hałasem przedstawiono w poniższej tabeli (wg tabeli A do Rozporządzenia Ministra Środowiska z dn. 9.01.2002 w sprawie wartości progowych poziomów hałasu, Dz. U. 8/02, poz. 81).

Wartości poziomów progowych równoważnego poziomu hałasu L_{Apr}

Lp.	Przeznaczenie terenu	Wartość progowa poziomu hałasu wyrażona równoważnym poziomem dźwięku A [dB]			
		drogi lub linie kolejowe		pozostałe obiekty i grupy źródeł hałasu	
		Pora dnia – Przedział czasu odniesienia = 16h	Pora nocy – przedział czasu odniesienia = 8h	Pora dnia – przedział czasu odniesienia = 8h (najmniej korzystnym)	Pora nocy – przedział czasu odniesienia = 1h (najmniej korzystnej)
1	Obszary A ochrony uzdrowiskowej	60	50	50	45
2	Tereny wypoczynkowo-rekreacyjne poza miastem	60	50	-	-
3	a. Tereny zabudowy związanej ze stałym lub wielogodzinnym pobytem dzieci i młodzieży b. Tereny zabudowy szpitalnej i domów opieki społecznej	65	60	60	50
4	Tereny zabudowy mieszkaniowej	75	67	67	57

Wśród szeregu typów źródeł hałasu głównymi sprawcami uciążliwości akustycznej dla środowiska zewnętrznego jest działalność prowadzona na terenie obiektów przemysłowych, ruch drogowy, kolejowy oraz dla niektórych regionów kraju również lotniczy.

W powiecie kaliskim z uwagi na bardzo małą ilość obiektów przemysłowych

problem uciążliwości hałasowej z tych źródeł nie występuje. Na obszarze powiatu krzyżują się drogi : krajowa , wojewódzka, powiatowe i lokalne które są głównym źródłem uciążliwości akustycznej .

2.3.4.1 . Hałas komunikacyjny

Gwałtowny wzrost ilości pojazdów samochodowych powoduje zmiany klimatu akustycznego, które ulegają postępującemu pogorszeniu. W związku z tym wzrasta powierzchnia obszarów narażonych na ponadnormatywne oddziaływanie hałasu.

W oparciu o pomiary hałasów komunikacyjnych wykonanych przez WIOŚ Poznań –Delegatura w Kaliszu we wrześniu 2003 r. w otoczeniu zbiornika POKRZYWNICA w 5 punktach pomiarowych stwierdzono , że :

- w czterech z spośród pięciu punktów pomiarowych poziomy natężenia hałasu były wysokie i dochodziły do 70 dB (dopuszczalna wartość dla zabudowy zagrodowej wynosi 60 dB).

W poniższej tabeli zestawiono wyniki w poszczególnych punktach pomiarowych.

Lp.	Lokalizacja punktu pomiarowego	Ilość pojazdów na godz./ poj. szczególnie uciążliwe	L _{Aeq} [dB]
1	Most na drodze w Trojanowie	238/37	70,8
2	Ogródki działkowe (za pętlą autobusową w kierunku Trojanowa)	214/20	69,8
3	Przy drodze na wysokości portu jachtowego	286/34	71,1
4	Przy lesie za tamą po stronie lasu winiarskiego	170/10	64,7
5	Na wysokości budynku Nadleś. Szale	462/54	70,5

Nie prowadzono badań w zakresie uciążliwości akustycznej dla mieszkańców Opatówka oraz miejscowości położonych przy drodze krajowej Poznań – Łódź.

Aby określić w przybliżeniu uciążliwości akustyczne dla terenów położonych przy drodze krajowej DK 12 biegnącej przez centrum m. Opatówek posłużono się wynikami monitoringu prowadzonego zgodnie z programem i metodyką badań Instytutu Ochrony Środowiska w Warszawie przez WIOŚ Poznań Delegatora w Kaliszu w latach 1994-1997 w 24 punktach dla terenu Kalisza a w szczególności w punkcie nr 14 przy ul. Łódzkiej na wylocie z miasta w kierunku do Opatówka (droga krajowa DK 12). Z dużym prawdopodobieństwem można przyjąć , że badane w 1997 r. samochody w ilości 930 /h , a w tym 243 /h pojazdy szczególnie uciążliwe

powodujące natężenie hałasu na poziomie L_{Aeq} **75,9 [dB]** przemieszczają się drogą przez centrum Opatówka w kierunku do Łodzi.

Ponadto przeprowadzone w roku 2001 przez WIOŚ Poznań, Delegatura w Kaliszu badania poziomu hałasu drogowego w 5 punktach na terenie Opatówka przy trasie krajowej DK 12 potwierdziły, iż dopuszczalne poziomy hałasu były przekroczone i wynosiły jak niżej:

- przy ul. Łódzkiej 52 na granicy terenu chronionego L_{Aeq} **71,1 [dB]**,
- przy ul. Łódzkiej 27 na granicy terenu chronionego L_{Aeq} **73,0 [dB]**,
- przy ul. Kaliskiej 11 na granicy terenu chronionego L_{Aeq} **71,6 [dB]**,
- przy Pl. Wolności 7 na granicy terenu chronionego L_{Aeq} **66,0 [dB]**,
- przy Pl. Wolności 7 w odl. 1 m od jezdni L_{Aeq} **71,0 [dB]**.

Podsumowując można stwierdzić, że klimat akustyczny na terenie gminy a w szczególności na terenach przy trasach biegnących na kierunku wschód – zachód kształtuje się zdecydowanie niekorzystnie. Charakteryzuje się poziomem ekwiwalentnym przy jezdni powyżej 65 dB, tj. wartości dopuszczalnej dla terenów o zakładanym najwyższym stopniu degradacji akustycznej.

Zwiększa się hałas uliczny w porze nocnej ze względu na ruch tranzytowy.

Rozszerza się obszar objęty oddziaływaniem hałasu o wysokim poziomie, pogarszają się warunki terenów do niedawna stosunkowo cichych wokół zbiornika Szale.

Ma to związek ze zwiększeniem uciążliwości pojedynczych źródeł hałasu, zwiększeniem udziału pojazdów ciężkich w strumieniu ruchu.

Ogólną poprawę klimatu akustycznego gminy Opatówek można poprawić poprzez konsekwentne badanie stanu pojazdów i eliminowanie tych niespełniających wymogów technicznych, poprawę stanu nawierzchni oraz wyprowadzenie ruchu tranzytowego poza teren centrum Opatówka i teren zbiornika Szale.

2.3.5. Promieniowanie niejonizujące.

Pola elektromagnetyczne jako „pole elektryczne, magnetyczne oraz elektromagnetyczne o częstotliwościach od 0Hz do 300GHz” definiuje ustawa Prawo Ochrony Środowiska. Z takim rodzajem promieniowania spotkać się można w domu, miejscu pracy i wypoczynku. Źródłem promieniowania elektromagnetycznego są stacje radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, medyczne urządzenia diagnostyczne i terapeutyczne, urządzenia przemysłowe i gospodarstwa domowego (kuchenki mikrofalowe) oraz systemy przesyłowe energii elektrycznej. Z punktu widzenia ochrony środowiska istotne znaczenie

mają urządzenia radiokomunikacji rozszewczej; stacje nadawcze radiowe, telewizyjne i telefonii komórkowej, które emitują do środowiska fale elektromagnetyczne wysokiej częstotliwości w postaci radiofal o częstotliwości od 0,1 – 300 MHz i mikrofal od 300 do 300 000 MHz.

Ochrona ludzi i środowiska przed promieniowaniem elektromagnetycznym jest regulowana przepisami BHP i higieny pracy, prawa budowlanego, prawa ochrony środowiska, zagospodarowania przestrzennego i przepisami sanitarnymi.

Na terenie gminy Opatówek znajdują się 3 źródła pól elektromagnetycznych w postaci stacji telefoni komórkowej. Anteny rozszewcze tych stacji zainstalowane są na wieżach o wysokości powyżej 50 m, tj. w przestrzeni bezpiecznej, niedostępnej dla człowieka.

Ponadto w południowej i północnej części gminy znajduje się liniowe źródło pól elektromagnetycznych, linie elektroenergetyczne o napięciu znamionowym 110 kV.

W przypadku linii elektroenergetycznych 110 kV maksymalna szerokość obszaru, w którym w otoczeniu linii elektroenergetycznych przekraczana jest wartość 1 kV/m natężenia składowej elektrycznej pola elektromagnetycznego wynosi 12 m.

Źródłem promieniowania niejonizującego na terenie gminy Opatówek są również:

- Radiostacje amatorskie, których moc może sięgać 750 W,
- Szereg urządzeń emitujących pola elektromagnetyczne pracujących w: ośrodku zdrowia, w policji i straży pożarnej.

Dla terenu gminy brak jest pomiarów pola elektromagnetycznego. Ciągły wzrost postępu technicznego i zastosowania energii elektromagnetycznej do nowych urządzeń powoduje, iż w ciągu ostatnich lat znacznie wzrosła liczba urządzeń emitujących elektromagnetyczne promieniowanie niejonizujące. W celu dokładnego określenia wielkości problemu zanieczyszczenia środowiska elektromagnetycznym promieniowaniem niejonizującym oraz dynamiki jego wzrostu, niezbędna jest dokładna inwentaryzacja źródeł pól elektromagnetycznych, a także prowadzenie w ramach monitoringu szerokopasmowych pomiarów widma pól elektromagnetycznych.

W dziedzinie ochrony przed polami elektromagnetycznymi za najistotniejsze należy uznać zapisy Działu VI ustawy Prawo Ochrony Środowiska, które mówią o utrzymaniu poziomów pól elektromagnetycznych poniżej dopuszczalnych oraz ich zmniejszanie tam gdzie nie są dotrzymane.

Wojewoda prowadzi rejestr pól elektromagnetycznych w środowisku na terenach gdzie stwierdzono przekroczenie poziomów dopuszczalnych. Rejestr ten jest corocznie aktualizowany.

2.3.6. Kruszywa naturalne.

Udokumentowane złoża ilów występują w m. Cienia I i II oraz kruszywa naturalnego w m. Zduny. Prowadzący ich eksploatację posiadają koncesje na ich wydobywanie.

Na terenie gminy w kilku miejscach prowadzona jest nielegalna eksploatacja kruszyw. Taki stan rzeczy wymaga konsekwentnej polityki służb nadzorujących i spowodowanie zaniechania nielegalnego ich wydobywania oraz przeprowadzenia rekultywacji terenów poeksploatacyjnych aby tereny powyrobiskowe nie były miejscem nielegalnego składowania odpadów.

2.3.7 Stan jakości i czystości gleb .

2.3.7.1. Rodzaje gleb

Charakterystycznymi skałami macierzystymi dla regionu wielkopolski są utwory polodowcowe – zlodowacenia środkowopolskiego i bałtyckiego. W warstwie przypowierzchniowej dominują utwory piaszczyste i gliniaste. Większość gleb to gleby lekkie i bardzo lekkie, reprezentowane przez następujące klasy:

- ⇒gleby brunatnoziemne (brunatne i pseudobielicowe),
- ⇒gleby bielicoziemne,
- ⇒gleby bagienne (mułowe i torfowe),
- ⇒gleby pobagienne (murszowe i czarne ziemie),
- ⇒gleby napływowe (mady rzeczne).

Gmina Opatówek jest regionem, w którym rolnictwo odgrywa ważną rolę, użytki rolne zajmują prawie 90,3 % jego powierzchni. Gleby gruntów ornych gminy są średniej i niskiej jakości ze względu na znikomy procent gleb II klasy (0,76%) i brak gleb I klasy. Gleby klas IV stanowią około 23 % , V klasy - 22,7% oraz VI stanowią około 40% areałów . Dominują tutaj gleby kompleksów żytnich 32,8 % , pszennych 5,8 % i zbożowo-pastewnych 8,8 % .

2.3.7.2. Erozje gleb

Największe zagrożenie dla gleb stanowi erozja wietrzna. Problem, ten dotyczy użytków rolnych powiatu kaliskiego.

Grunty wymagające rekultywacji – zdewastowane, które utraciły całkowicie wartości użytkowe oraz zdegradowane o zmniejszonej wartości użytkowej w

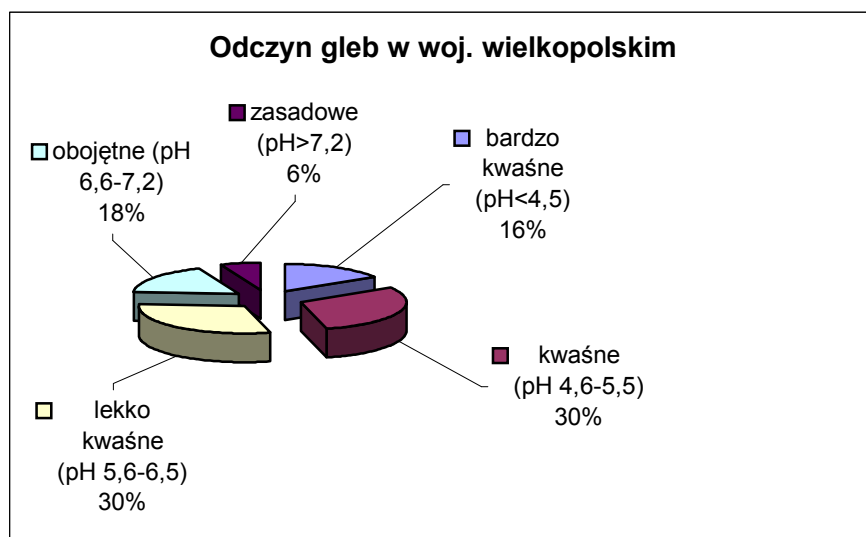

wyniku pogorszenia się warunków przyrodniczych, zmian środowiska, działalności przemysłowej, a także nieprawidłowej gospodarki rolnej – zajmują w gminie około 487 ha (5,45 % ogólnej powierzchni gruntów).

2.3.7.3. Odczyn gleb

Dla gruntów regionu gminy Opatówek nie prowadzono badań odczynu gleby. Można tylko odnosić się do wyników badań prowadzonych na terenie województwa wielkopolskiego w latach 1994-1999. Wyniki badań zestawiono na wykresie poniżej.

Przeważają gleby o odczynie kwaśnym, zaledwie 24% gleb użytkowanych rolniczo wykazuje odczyn obojętny i zasadowy. Najwyższe potrzeby

wapnowania wykazują powiaty: turecki (59%), **kaliski (58%)**, ostrzeszowski (51%) i kolski (50%).

Zawartość przyswajalnych form mikroelementów (wg. Raportu o stanie środowiska w Wielkopolsce w 1999 roku, WIOŚ Poznań 2000) przedstawiono w poniższej tabeli.

Pierwiastek	Zawartość (procent powierzchni użytków rolnych)		
	niska	Średnia	wysoka
Bor	87	12	1
miedź	45	53	2
mangan	10	88	2
molibden	0	100	0
cynk	6	53	41

żelazo	48	50	2
--------	----	----	---

2.3.7.4. Źródła zanieczyszczenia gleb.

Na spadek urodzajności gleb i dalszą ich degradację mają wpływ różne czynniki, zarówno pochodzenia naturalnego, jak i antropogenicznego. Wśród czynników pochodzenia antropogenicznego największy wpływ na zanieczyszczenie gleb mają emisje pyłów i gazów ze źródeł przemysłowych i motoryzacyjnych, składowanie odpadów i niewłaściwe rolnicze użytkowanie gruntów.

W latach 1992-1997 Instytut Uprawy, Nawożenia i Gleboznawstwa w Puławach realizował badania dotyczące wstępnej inwentaryzacji gruntów degradowanych w wyniku emisji zanieczyszczeń przemysłowych na obszarze całego kraju. W odniesieniu do tych badań dokonano oceny zanieczyszczenia gleb województwa wielkopolskiego pierwiastkami śladowymi, siarką siarczanową i metalami ciężkimi.

Badania wykazały występowanie w południowej części województwa rejonów, o glebach bardzo kwaśnych (odczyn pH poniżej 4,5) – gminy: Trzcinica, Kępno, Odolanów, Sośnie, Kraszewice, Koźminek. Gleby zasadowe występują głównie w części zachodniej i centralnej województwa (dawne poznańskie).

Zawartość metali ciężkich i zanieczyszczenie tymi składnikami gleb w Wielkopolsce jest stosunkowo niewielkie i kształtuje się głównie na poziomie zawartości naturalnej (dotyczy miedzi, kadmu, żelaza, chromu i arsenu).

Siarka siarczanowa jako podstawowy składnik w cyklu pokarmowym roślin uprawnych występuje w wysokim procencie badanych gleb na poziomie niskiej zawartości, co jest ważne dla producentów roślin krzyżowych i motylkowych, wymagających nawożenia siarką, szczególnie na glebach lekkich.

Gleby użytkowane rolniczo są w niewielkim stopniu zanieczyszczone metalami ciężkimi i spełniają warunki dla produkcji zdrowej żywności.

2.3.8. Stan przyrody ożywionej.

Gmina Opatówek zajmuje obszar 8931 ha z czego 8074 ha to użytki rolne stanowiące 90 % powierzchni terenu. Tylko 384 ha (4,29 %) stanowi obszar zalesiony. W powiecie kaliskim lasy stanowią 4,7 % ogólnej powierzchni. Tak

wysoki udział gruntów rolnych świadczy o dominującym rolniczym charakterze gminy. Rozwój gospodarki rolnej powoduje ubożenie bioróżnorodności obszaru, prowadzi do likwidacji zadrzewień i zakrzewień śródpolnych i przydrożnych. Mała powierzchnia terenów leśnych prowadzi do zmniejszania się różnorodności gatunkowej zwierząt, ptaków i roślin.

2.3.8.1. Ekosystemy leśne.

Lesistość gminy jest bardzo zróżnicowana. Najbardziej zalesione są tereny we wsiach: Cienia III, Rozdzały, Szałe i Tłokinia Kościelna. Ekosystemy leśne w gminie Opatówek pochodzą ze sztucznych nasadzeń. W ogólnej powierzchni lasów aż 72 % stanowią lasy prywatne, dla których zostały opracowane na okres 1995-2004 r. „Plany Urządzania Gospodarstwa Leśnego”.

W drzewostanie lasów prywatnych dominuje siedlisko boru mieszanego świeżego stanowiącego 71,5 % ogólnej powierzchni lasów.

Lasy państwowe skupione są w 3 kompleksach: na zachód od Opatówka, w rejonie Rozdzał oraz Tłokini Kościelnej. Gatunkiem dominującym w lasach państwowych jest sosna (90 %).

Mała lesistość terenów gminy wskazuje na bezwzględną ochronę istniejącego drzewostanu, a duża powierzchnia (487 ha) nieużytków rolnych VI klasy bonitacyjnej gleb wymaga opracowania programu nowych zalesień.

2.3.8.2. Zasoby przyrodnicze.

W celu utrzymania procesów ekologicznych, stabilności ekosystemów, zachowania różnorodności biologicznej oraz zapewnienia ciągłości istnienia gatunków roślin i zwierząt tworzone są obszary chronionego krajobrazu.

Dwa obszary, które częściowo swoją powierzchnią pokrywają tereny gminy Opatówek, to:

- Dolina rzeki Proсны” z dużą różnorodnością zbiorowisk roślinnych i ilością ptaków chronionych,
- Dolina rzeki Swędrni” z dużą ilością drzew pomnikowych, ostoją ptaków wodno-błotnych i okazami florystycznymi.

Na terenach gminy Opatówek znajduje się 14 drzew uznanych za pomniki przyrody.

Na terenie zespołu pałacowo-parkowego w Tłokini Kościelnej znajduje się 10 drzew pomnikowych. Sa to:

- 3 szt Lipy drobnolistnej, nr rej. 352
- 1 szt grochodrzew, nr rej. 353

- 4 szt dębu szypułkowego, nr rej. 354
- 1 szt wierzby kruchej , nr rej. 355
- 1 szt wierzby białej , nr rej. 356

w m. Tłokina rośnie lipa drobnolistna (nr rej. 573) oraz w m. Porwity lipa drobnolistna (nr rej. 611).

W Opatówku na terenie zabytkowego parku o powierzchni 19 ha w wyniku przeprowadzonej w 1994 r. inwentaryzacji drzew zaewidencjonowano ich 3139 (w tym: 8 gatunków drzew iglastych i 30 gatunków drzew liściastych.

Najcenniejsze 4 szt ,wpisane do rejestru pomników przyrody to:

- 1 szt topoli białej , nr rej. 521
- 1 szt lipy drobnolistnej , nr rej. 522
- 1 szt dębu szypułkowego , nr rej. 523
- 1 szt buka zwyczajnego , nr rej. 524.

2.3.8.3. Korytarze ekologiczne.

Doliny rzek Swędni oraz Prosny z bogactwem roślinności , ptaków i nadzwyczaj urozmaiconym krajobrazem tworzą naturalne korytarze ekologiczne.

2.3.8.4. Użytki ekologiczne.

Na terenie gminy Opatówek nie utworzono użytków ekologicznych i zespołów przyrodniczo –krajobrazowych.

Nie planuje się również na terenie gminy włączenie obiektów cennych przyrodniczo do sieci NATURA 2000.

2.3.9. Tereny zalewowe i ochrona przeciwpowodziowa .

Naturalne ukształtowanie krajobrazu w dolinach rzeki Prosny , Pokrzywnicy i Swędni sprzyja rozlewowi wód powstałych w wyniku roztopów zimowo-wiosennych oraz po obfitych długotrwałych opadach atmosferycznych. Na

obszarze gminy Opatówek tereny zagrożone powodzią znajdują się w m. Trojanów - w dolinie rzeki Trojanówki.

2.3.10. Awarie przemysłowe (NZŚ).

Bezpieczeństwo chemiczne i biologiczne odgrywa istotną rolę w realizacji celów w zakresie zapewnienia bezpieczeństwa ekologicznego społeczeństwa i gospodarki. Bezpieczeństwo ekologiczne wiąże się również z utrzymaniem na odpowiednim poziomie różnorodności biologicznej i krajobrazowej, zwiększenie skali rekultywacji obszarów zdegradowanych, oraz zapobieganiem pogarszaniu się jakości środowiska.

Bezpieczeństwo chemiczne oznacza wprowadzenie pełnej kontroli zagrożeń dla środowiska związanych przede wszystkim z awariami przemysłowymi (w tym transportowymi) z udziałem niebezpiecznych substancji chemicznych. Bezpieczeństwo biologiczne dotyczy wprowadzenia pełnej kontroli przede wszystkim uwolnień do środowiska genetycznie modyfikowanych organizmów oraz przeciwdziałania zagrożeniom wynikającym z działań podejmowanych przez pojedyncze osoby lub ugrupowania.

Podstawowym aktem prawnym jest Ustawa prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001r., Tytuł IV POWAŻNE AWARIE dział I - dział III, gdzie zawarte są przepisy ogólne, instrumenty prawne służące przeciwdziałaniu poważnej awarii przemysłowej, obowiązki prowadzącego zakład stwarzający zagrożenie wystąpienia awarii przemysłowej, a także obowiązki organów administracji związane z awarią przemysłową i współpracę międzynarodową (w przypadku, gdy skutki awarii mogą mieć zasięg transgraniczny).

Obowiązki związane z awariami przemysłowymi spoczywają głównie na prowadzącym zakład o zwiększonym ryzyku lub o dużym ryzyku wystąpienia awarii oraz na organach Państwowej Straży Pożarnej, a także wojewodzie, którzy współpracują z wojewódzkim inspektorem ochrony środowiska i podejmują działania niezbędne do usunięcia awarii i jej skutków.

O podjętych działaniach wojewoda informuje marszałka województwa. Wojewódzki inspektor ochrony środowiska, w przypadku wystąpienia awarii, może w drodze decyzji:

- zarządzić przeprowadzenie właściwych badań dotyczących przyczyn, przebiegu i skutków awarii,
- wydać zakazy lub ograniczenia w korzystaniu ze środowiska.

W celu zapobiegania, zwalczania i ograniczania skutków awarii przemysłowej opracowuje się wewnętrzny i zewnętrzny plan operacyjno-ratowniczy.

Prowadzący zakład o dużym ryzyku jest obowiązany do opracowania wewnętrznego planu operacyjno-ratowniczego.

Jednym z celów programu ochrony środowiska jest wytyczenie strategii w celu eliminowania i zmniejszania skutków dla mieszkańców i środowiska z tytułu poważnych awarii i wystąpienia NZŚ.

Na terenie gminy Opatówek potencjalne zagrożenie dla środowiska stwarza załadunek, transport i rozładunek materiałów niebezpiecznych. Pojazdy służące do przewozu tych materiałów powinny być przystosowane do takich przewozów, a trasy przewozu tych materiałów powinny być wyznaczone tak, by zapewnić maksymalne bezpieczeństwo dla mieszkańców i środowiska.

Działania gminy powinny być ukierunkowane na ograniczenie ryzyka wystąpienia zagrożeń środowiska powodowanych funkcjonowaniem podmiotów, będących potencjalnym źródłem awarii przemysłowych.

Zmniejszenie ryzyka transportu materiałów niebezpiecznych poprzez przygotowanie i wyznaczenie miejsc parkingowych dla środków transportu z materiałami niebezpiecznymi.

Zadaniem gminy jest wykreowanie właściwych zachowań społeczeństwa w sytuacji wystąpienia awarii przemysłowej poprzez szeroko pojętą edukację i szkolenia.

3. STRUKTURA FINANSOWANIA ZADAŃ Z PROGRAMU OCHRONY ŚRODOWISKA..

3.1. Wprowadzenie.

Wdrażanie niniejszego Programu będzie możliwe między innymi dzięki stworzeniu sprawnego systemu finansowania ochrony środowiska. Podstawowymi źródłami finansowania działań proekologicznych są: fundusze ekologiczne (obecnie 4 stopniowy system), fundacje i programy pomocowe, własne środki inwestorów, budżety gmin i budżet centralny.

Specyfiką systemu finansowania ochrony środowiska w Polsce jest to, że większą część wydatków ponoszą przedsiębiorstwa oraz fundusze ekologiczne, natomiast udział środków z budżetu gmin, powiatów oraz z budżetu centralnego jest mała.

W poprzednich latach przeciętny udział funduszy ochrony środowiska oraz dopłat do kredytów uruchamianych przez Bank Ochrony Środowiska wynosił około 30% wartości inwestycji. W najbliższych latach rola funduszy ekologicznych (przede wszystkim Narodowego i Wojewódzkiego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej) powinna polegać na koncentrowaniu środków na wspieranie inwestycji priorytetowych z punktu widzenia integracji z UE. Jednocześnie oczekuje się spadku udziału funduszy ochrony środowiska, ze

względu na ogólną poprawę stanu środowiska, a co za tym idzie zmniejszenie wpływów z tytułu opłat i kar ekologicznych. Natomiast oczekuje się większego niż dotychczas zaangażowania środków pomocowych, w tym z funduszy przedakcesyjnych.

Inwestycje przewidywane do realizacji w przemyśle będą finansowane ze środków własnych i kredytów komercyjnych oraz uzupełniająco z funduszy ochrony środowiska, pod warunkiem uznania danego zadania za priorytetowe w skali województwa.

Jak wspomniano wcześniej, istotny ciężar finansowania inwestycji w infrastrukturze pozostanie na barkach gmin, często poprzez zaciąganie długu w bankach i w międzynarodowych instytucjach finansujących (np. EBOiR).

W polityce finansowej gmin zauważa się dużą ostrożność budżetową wynikającą z braku własnych środków finansowych na zadania proekologiczne, które są jednocześnie gwarancją do ubiegania się o środki ze źródeł zewnętrznych. Rachunek ekonomiczny wykazuje, że efektywność prowadzenia inwestycji wymaga nie tylko zaangażowania wysokich środków własnych, ale aktywnej polityki pozyskiwania dostępnych środków z różnych funduszy wspierających działania proekologiczne, które można podzielić na:

- kredyty, pożyczki, obligacje,
- udziały kapitałowe, w formie akcji i udziałów w spółkach,
- dotacje.

Coraz częściej gminy podejmują decyzje o udzieleniu praw inwestorowi zewnętrznemu do wykonywania działań z zakresu ochrony środowiska poprzez spółki z udziałem gminy, który to udział jest gwarancją wpływu gminy na decyzje podejmowane przez spółkę oraz na jakość świadczonych usług.

3.2. Potencjalne źródła finansowania zadań Programu.

3.2.1. Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

3.2.1.1. Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej

Narodowy Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej (NFOŚiGW) jest największą w Polsce instytucją finansującą przedsięwzięcia z dziedziny ochrony środowiska. Zakres działania Funduszu obejmuje finansowe wspieranie przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu ogólnokrajowym oraz ponadregionalnym.

Podstawowymi formami finansowania zadań proekologicznych przez NFOŚiGW są preferencyjne pożyczki i dotacje, ale uzupełniają je inne formy finansowania,

np. dopłaty do preferencyjnych kredytów bankowych, uruchamianie ze swych środków linii kredytowych w bankach czy zaangażowanie kapitałowe w spółkach prawa handlowego. NFOŚiGW administruje również środkami zagranicznymi przeznaczonymi na ochronę środowiska w Polsce, pochodzącymi z pomocy zagranicznej.

Dotacje udzielane są przede wszystkim na: edukację ekologiczną, przedsięwzięcia pilotowe dotyczące wdrożenia postępu technicznego i nowych technologii o dużym stopniu ryzyka lub mających eksperymentalny charakter, monitoring, ochronę przyrody, ochronę i hodowlę lasów na obszarach szczególnej ochrony środowiska oraz wchodzących w skład leśnych kompleksów promocyjnych, ochronę przed powodzią, ekspertyzy, badania naukowe, programy wdrażania nowych technologii, prace projektowe i studialne, zapobieganie lub likwidację nadzwyczajnych zagrożeń, utylizację i zagospodarowanie wód zasolonych oraz profilaktykę zdrowotną dzieci z obszarów zagrożonych.

Środki, którymi dysponuje NFOŚiGW, pochodzą głównie z opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych. Przychodami Narodowego Funduszu są także wpływy z opłat produktowych oraz wpływy z opłat i kar pieniężnych ustalanych na podstawie przepisów ustawy - Prawo geologiczne i górnicze.

3.2.1.2. Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Poznaniu.

Rolą wojewódzkich funduszy jest wspieranie finansowe przedsięwzięć proekologicznych o zasięgu regionalnym, a podstawowym źródłem ich przychodów są wpływy z tytułu opłat za korzystanie ze środowiska i administracyjnych kar pieniężnych.

W każdym województwie WFOŚiGW przygotowują na wzór NFOŚiGW listy zadań priorytetowych, które mogą być dofinansowywane z ich środków oraz zasady i kryteria, które będą obowiązywać przy wyborze zadań do realizacji.

3.2.1.3. Powiatowe i Gminne Fundusze Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej .

Powiatowe fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej (PFOŚiGW) utworzone zostały na początku roku 1999 wraz z utworzeniem powiatowego szczebla administracji państwowej. Fundusze te nie mają osobowości prawnej. Dochodami PFOŚiGW są wpływy z:

- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (10% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (także 10% tych wpływów poza opłatami i karami za usuwanie drzew i krzewów, które w całości stanowią przychód gminnego funduszu).

Dochody PFOŚiGW przekazywane są na rachunek starostwa, w budżecie powiatu mają charakter działu celowego.

Obecnie środki powiatowych funduszy (zgodnie z poś, art.407) przeznacza się na wspomaganie działalności w zakresie określonym jak dla gminnych funduszy, a także na realizację przedsięwzięć związanych z ochroną powierzchni ziemi i inne zadania ustalone przez radę powiatu, służące ochronie środowiska i gospodarce wodnej, wynikające z zasady zrównoważonego rozwoju, w tym na programy ochrony środowiska.

Konta funduszu gminnego zasilane są wpływami z:

- opłat i kar za usuwanie drzew i krzewów (100% tych wpływów),
- opłat za składowanie i magazynowanie odpadów i kar związanych z niezgodnym z przepisami prawa ich składowaniem lub magazynowaniem (50% tych wpływów),
- opłat za gospodarcze korzystanie ze środowiska a także z wpływów z administracyjnych kar pieniężnych (20% tych wpływów).

Gminne fundusze nie są prawnie wydzielone ze struktury organizacyjnej gminy, a więc podobnie jak PFOŚiGW nie mają osobowości prawnej i nie mogą udzielać pożyczek. Celem działania GFOŚiGW jest dofinansowywanie przedsięwzięć proekologicznych na terenie własnej gminy. Zasady przyznawania środków ustalane są indywidualnie w gminach.

3.2.2. Ekofundusz

Geneza Ekofunduszu sięga roku 1991, kiedy to Klub Paryski, zrzeszający państwa będące wierzycielami Polski, podjął decyzję o redukcji polskiego długu o 50%, pod warunkiem spłaty pozostałej części do roku 2010. Zaproponował też ewentualną dalszą, 10% redukcję długu, pod warunkiem przeznaczenia go na uzgodniony cel. Z kolei Rząd Polski zaproponował, aby te dodatkowe 10% długu można było przeznaczyć na wsparcie przedsięwzięć w ochronie środowiska.

Zgodnie ze statutem środka Ekofunduszu mogą być wykorzystane przede wszystkim w czterech sektorach uznanych za priorytetowe. Są nimi:

- zmniejszenie emisji gazów powodujących zmiany klimatu Ziemi (tzw. gazów cieplarnianych),
- ograniczenie transgranicznego transportu dwutlenku siarki i tlenków azotu z terytorium Polski,
- zmniejszenie zanieczyszczenia Morza Bałtyckiego,
- zachowanie bioróżnorodności polskiej przyrody.

Od roku 1998 jednym z priorytetów w działaniach Ekofunduszu stała się również gospodarka odpadami. Fundacja wspiera najbardziej efektywne i nowatorskie przedsięwzięcia związane z utylizacją i unieszkodliwianiem odpadów oraz z rekultywacją gleb skażonych.

Ekofundusz udziela wsparcia finansowego jedynie w formie bezzwrotnej dotacji. Z reguły wynosi ona 10-30% kosztów projektu. W wyjątkowych przypadkach, gdy investorem jest instytucja budżetowa lub organ samorządowy, dotacja ta może sięgać 50%, a w ochronie przyrody, gdy partnerem Ekofunduszu jest społeczna organizacja pozarządowa - nawet 80%.

3.2.3. Banki

Coraz więcej banków wykazuje zainteresowanie inwestycjami w zakresie ochrony środowiska. Dzięki współpracy z funduszami ochrony środowiska i gospodarki wodnej rozszerzają one swoją ofertę kredytową o kredyty preferencyjne przeznaczone na przedsięwzięcia proekologiczne oraz nawiązują współpracę z podmiotami angażującymi swoje środki finansowe w ochronie środowiska (fundacje, międzynarodowe instytucje finansowe). Kredyty preferencyjne pochodzą ze środków finansowych gromadzonych przez banki, zaś fundusze ochrony środowiska i gospodarki wodnej udzielają dopłat do wysokości oprocentowania. W ten sposób ulega obniżeniu koszt kredytu dla podejmującego inwestycje proekologiczne. Banki uruchamiają też linie kredytowe w całości ze środków funduszy ochrony środowiska i gospodarki wodnej i innych instytucji.

Szczególną rolę na rynku kredytów na inwestycje proekologiczne odgrywa Bank Ochrony Środowiska. Oferuje on najwięcej środków finansowych w formie preferencyjnych kredytów i dysponuje zróżnicowaną ofertą dla prywatnych i samorządowych inwestorów, a także osób fizycznych.

Ważne miejsce na rynku kredytów ekologicznych zajmują także międzynarodowe instytucje finansowe, a w szczególności Bank Światowy i Europejski Bank Odbudowy i Rozwoju.

3.2.4. Programy pomocowe Unii Europejskiej

W latach 1999-2000 podjęto w Komisji Europejskiej zasadnicze prace nad uruchomieniem trzech programów przedakcesyjnych: PHARE 2 (dotyczący budowy instytucji oraz wsparcia inwestycyjnego), ISPA (dotyczący przedsięwzięć ochrony środowiska i transportu), SAPARD (dotyczący rozwoju rolnictwa i obszarów wiejskich).

W momencie przystąpienia do Unii Europejskiej Polska straci możliwość korzystania z funduszy przedakcesyjnych, lecz zyska dostęp do znacznie większych funduszy strukturalnych Unii i Funduszu Kohezji, przeznaczonych na wsparcie rozwoju transportu i ochrony środowiska. Trudno dziś powiedzieć, na jakich zasadach będą funkcjonować te fundusze po wejściu Polski do Unii Europejskiej (zapowiadane jest ich przeobrażenie), niewątpliwie jednak nadal będą pełniły rolę silnego instrumentu pomocowego, zapewniającego kierowanie dużych środków finansowych, m.in. na ochronę środowiska i zadania realizowane w tym zakresie szczególnie przez samorządy terytorialne.

3.2.4.1. Program PHARE (Poland and Hungary: Assistance in Restructuring Economies)

Powstał na mocy decyzji Rady Europejskiej z dnia 23.12.1989r. Jako cel programu wskazano pomoc finansową reformującym się państwom Europy Środkowej i Wschodniej w przystosowaniu systemów gospodarczo-politycznych do zdecentralizowanej gospodarki rynkowej i demokratycznego państwa oraz w ich reintegracji z gospodarkami i społeczeństwami Europy Zachodniej i reszty świata. Program PHARE przechodził w latach dziewięćdziesiątych stopniowe przemiany wynikające z jego dostosowywania do poziomu zaawansowania reform w krajach-beneficjentach oraz perspektyw przyszłego członkostwa w Unii Europejskiej. Zmodyfikowana strategia przedakcesyjna uczyniła program PHARE narzędziem pomocy w przygotowaniach do członkostwa, a w szczególności w przyswajaniu tzw. *acquis communautaire*, czyli dorobku prawnego Unii Europejskiej oraz wsparciu inwestycji zmierzających do spełnienia wymogów członkostwa. Pogłębienie tej zmiany nastąpiło w 1999 roku, po wprowadzeniu zasad PHARE 2000-2006. Zmodyfikowane cele i zasady realizacji programu PHARE, wprowadzone w 1998r., nazywane są Nową Orientacją PHARE. Na lata 2000-2002 Komisja Europejska zaproponowała wstępną alokację dla Polski na poziomie średniorocznym 398 mln euro, przy czym około 70% tych środków będzie przeznaczony na wsparcie inwestycji.

3.2.4.2. Program ISPA - Przedakcesyjny Instrument Polityki Strukturalnej .

Środki programu ISPA (Instrument for Structural Policies for Pre-accession) są przeznaczane na przedsięwzięcia dotyczące rozwoju infrastruktury technicznej

w państwach ubiegających się o członkostwo w UE w zakresie transportu i ochrony środowiska. Jego realizację przewidziano, podobnie jak i dla pozostałych funduszy przedakcesyjnych, na lata 2000-2006.

Polska w ramach Programu ISPA ma szansę uzyskiwać na ochronę środowiska przynajmniej 170 mln Euro rocznie, oczywiście pod warunkiem właściwego przygotowania odpowiedniej ilości projektów inwestycyjnych. Wsparcie udzielane jest na indywidualne projekty inwestycyjne lub pakiety projektów.

Jak dotychczas, największe możliwości otrzymania dofinansowania z Funduszu ISPA mają samorządowe przedsięwzięcia inwestycyjne z zakresu gospodarki wodno-ściekowej i gospodarki odpadami.

Każda inwestycja zgłaszana do dofinansowania z Funduszu ISPA musi rygorystycznie spełniać wszystkie normy i standardy techniczne oraz ekologiczne obowiązujące w Unii Europejskiej. Koszt całkowity przedsięwzięcia nie powinien być mniejszy niż 5 mln Euro, a więc preferowane są większe inwestycje. Mniejsze mają także szansę, ale pod warunkiem stworzenia pakietu przedsięwzięć podejmowanych dla realizacji konkretnego programu ochrony środowiska. Wsparcie z Funduszu ISPA jest udzielane przede wszystkim w formie dotacji bezpośredniej. Dofinansowanie z Funduszu ISPA może pokryć do 75% udziału wszystkich środków publicznych zaangażowanych w finansowanie danej inwestycji, takich jak budżety lokalne, budżet centralny, fundusze ekologiczne.

Przy wydatkowaniu środków z Funduszu ISPA Komisja Europejska musi przestrzegać prawa Unii Europejskiej o ochronie konkurencji i unikać faworyzowania pojedynczych firm. Zwiększa to zdecydowanie prawdopodobieństwo otrzymywania wsparcia z Funduszu ISPA dla jednostek sektora publicznego, samorządów gminnych i ich zakładów budżetowych lub przedsiębiorstw komunalnych, będących własnością gmin.

3.2.4.3. Program SAPARD

Program SAPARD – Przedakcesyjny Instrument Wsparcia Rolnictwa i Obszarów Wiejskich (Special Accession Programme for Agriculture and Rural Development).

Fundusz SAPARD przeznaczony jest dla krajów kandydujących do członkostwa w Unii Europejskiej na pomoc w stymulowaniu rozwoju obszarów, ułatwienie procesu integracji sektora rolnego z UE oraz płynne włączenie rolnictwa krajów kandydujących w system Wspólnej Polityki Rolnej i Strukturalnej UE.

Termin realizacji wyznaczono na lata 2000 – 2006, zaś maksymalny roczny budżet dla Polski wynosi 168,7 mln euro. Wkład ze strony Unii Europejskiej może wynieść nie więcej niż 75% ogólnej sumy wydatków publicznych, pozostałe 25 % to wkład ze strony polskiej.

Celem programu jest wsparcie dla zrównoważonego rozwoju obszarów wiejskich w okresie przedakcesyjnym. Maksymalny roczny budżet dla Polski 168,7 mln euro. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Unii Europejskiej z dnia 21 czerwca 1999 roku, program może wspierać następujące przedsięwzięcia:

- inwestycje w gospodarstwach rolnych,
- poprawę przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych,
- poprawę struktur kontroli jakości, kontroli weterynaryjnej i kontroli zdrowia roślin na rzecz jakości artykułów żywnościowych i ochrony konsumenta,
- wprowadzanie metod produkcji rolnej zmierzających do ochrony środowiska naturalnego oraz krajobrazu wiejskiego,
- rozwój i dywersyfikację działalności gospodarczej,
- wprowadzenie systemu zastępstw w gospodarstwach rolnych oraz systemu usług w systemie zarządzania gospodarstwami,
- tworzenie grup producenckich,
- odnowę i rozwój wsi oraz ochronę dziedzictwa kulturowego obszarów wiejskich,
- poprawę struktury obszarowej oraz scalanie gruntów,
- tworzenie i aktualizowanie systemu rejestru gruntów,
- doskonalenie szkolenia zawodowego,
- rozwój i ulepszenie infrastruktury na obszarach wiejskich,
- gospodarkę zasobami wodnymi w rolnictwie,
- leśnictwo i zalesianie obszarów rolnych, inwestycje w prywatnych gospodarstwach leśnych oraz przetwórstwo i marketing produktów leśnych,
- pomoc techniczną na rzecz środków działań objętych programem.

Sposób wykorzystania programu w Polsce został określony w Programie operacyjnym programu SAPARD. Zgodnie z tym dokumentem priorytetowymi środkami działania programu SAPARD w Polsce będą:

- inwestycje w gospodarstwach rolnych,
- poprawa przetwórstwa i marketingu produktów rolnych i rybnych,
- rozwój i zróżnicowanie działalności gospodarczej w celu tworzenia nowych miejsc pracy i źródeł dochodu,
- rozwój i doskonalenie infrastruktury na terenach wiejskich.

Przewidziano także uzupełniające środki działania obejmujące:

- pilotażowe projekty dotyczące ochrony środowiska na terenach rolniczych oraz zalesiania,
- szkolenie zawodowe: pomoc techniczną (doradczą) na rzecz środków objętych programem.

Rozpoczęcie programu SAPARD planowane było na początek 2000 roku, jednak wobec opóźnienia wydania aktu wykonawczego, precyzującego zasady finansowe programu, został wprowadzony dopiero w czerwcu 2002 roku.

Zasady te są zbliżone do stosowanych w Europejskim Funduszu Orientacji i Gwarancji Rolnej, w części dotyczącej gwarancji rolnych. Instytucją realizującą program SAPARD w Polsce jest Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa. Agencji tej powierzona została zarówno funkcja implementacyjna, jak i płatnicza. Funkcja implementacyjna polega przede wszystkim na prowadzeniu akcji informacyjnej, zbieraniu, opiniowaniu i selekcji propozycji przedsięwzięć przewidzianych do finansowania w ramach programu. Funkcja płatnicza polega na zarządzaniu finansami programu, dokonywaniu płatności i rozliczeń z beneficjentami programu z jednej strony oraz – za pośrednictwem Narodowego Funduszu – z Komisją Europejską z drugiej. Zgodnie z wymaganiami postawionymi przez Komisję Europejską agencja płatnicza musi być poddana procesowi akredytacji, który ma zapewnić, że wypełnione zostaną wszystkie warunki dotyczące zarządzania finansowego i kontroli finansowej ustanowione przez Komisję.

Program SAPARD w odróżnieniu od innych programów pomocy przedakcesyjnej, ma być realizowany w sposób w pełni zdecentralizowany. Oznacza to m.in., że Komisja Europejska sprawuje kontrolę ex-post zamiast ex-ante. Oznacza to także, że Komisja Europejska nie będzie decydowała o wyborze poszczególnych przedsięwzięć finansowych w ramach programu. Będzie natomiast prowadziła kontrolę poprawności wydatkowania środków oraz realizacji programu – zgodnie z zasadami – po fakcie. W przypadku stwierdzenia nieprawidłowości odpowiednie wydatki nie będą refundowane przez Komisję.

3.2.5. Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa.

Agencja Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (ARiMR) w rozwoju przedsiębiorczości na wsi spełnia rolę znaczącą. ARiMR bierze udział we wspieraniu rozwoju przedsiębiorczości wiejskiej poprzez:

- dopłaty do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa,
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji mleczarstwa,
- realizację przedsięwzięć objętych branżowym programem restrukturyzacji i modernizacji produkcji mięsa,
- wspieranie realizacji przedsięwzięć inwestycyjnych tworzących nowe, stałe miejsca pracy w działalnościach pozarolniczych w gminach wiejskich oraz gminach miejsko-wiejskich gwarantujących zatrudnienie ludności wiejskiej,
- wspieranie rozwoju usług mechanizacyjnych w ramach realizacji branżowego programu wspólnego użytkowania maszyn rolniczych,

- udzielanie rolnikom zainteresowanym prowadzeniem działalności agroturystycznej w gospodarstwie rolnym pomocy finansowej w formie dopłat do oprocentowania kredytu w ramach linii na realizację przedsięwzięć inwestycyjnych w rolnictwie, przetwórstwie rolno-spożywczym i usługach dla rolnictwa,
- pożyczki na tworzenie nowych miejsc pracy w działalnościach pozarolniczych,
- dofinansowanie działalności związanej z podnoszeniem kwalifikacji zawodowych.

3.2.6. Narodowa Fundacja Ochrony Środowiska .

Fundacja , która zajmuje się opracowywaniem ekspertyz w zakresie ochrony środowiska oraz edukacja ekologiczną.

3.2.7. Program WWF dla Polski.

Krajowe przedstawicielstwo międzynarodowej organizacji World Wild Fund.

3.3. Analiza możliwości finansowych gminy w realizacji programu.

Realizacja gminnego programu ochrony środowiska może być realizowana z następujących dostępnych środków:

- ⇒ środki własne ,
- ⇒ kredyty i pożyczki udzielane przez banki komercyjne,
- ⇒ kredyty i pożyczki o preferencyjnym oprocentowaniu udzielane przez instytucje wspierające rozwój gmin i powiatów,
- ⇒ dotacje państwowe z funduszy krajowych i zagranicznych.

Możliwości finansowe funduszu gminnego angażowanego w realizację zadań programu ochrony środowiska na lata 2004-2008 oraz do 2011 analizowano w oparciu o uchwałę nr 86/04 Rady Gminy Opatówek z dnia 24 marca 2004 r. w sprawie uchwalenia budżetu Gminy Opatówek na 2004 r. oraz dochody i wydatki gminy w 2002 r. i 2003 r.

Planowane dochody gminy na rok 2004 to	- 16 799 220 zł
w tym:	
dotacje celowe z budżetu państwa	- 479 451 zł
dotacje celowe w budżetu powiatu	- 37 000 zł

Planowane dochody i wydatki gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zaplanowano rzędu 65 000 zł. Stanowi to jedynie 0,38 % planowanych dochodów gminy. Środki te zaplanowano na utrzymanie zieleni, ochronę i leczenie drzew, głównie kasztanowców, z czego 20 tys. zł na zabytkowy park w Opatówku. Ze środków własnych kwotę 525 000 zł (tj. 3,1 %) planuje się przeznaczyć na konserwację hydroforni, wodociągów wiejskich oraz kanalizacji sanitarnej. Środki własne z działu 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska w kwocie 439 090 (tj. 2,6 %) planuje się wydać m.in. na :

- utrzymanie gminnego wysypiska odpadów - 20 000,- zł
- wpłata na rzecz Zw. Komun. Czyste Miasto Czysta Gmina - 80 500,- zł
- utrzymanie czystości ulic, chodników, likwidacje dzikich wysypisk, - 8 590,- zł
- na utrzymanie zabytkowego parku w Opatówku i terenów zieleni - 20 000,- zł

Planowane dochody i wydatki gminnego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej zaplanowano w kwocie :

- rzędu 37 500 zł na 2002 r.
- rzędu 35 000 zł na 2003 r.

Są to kwoty stanowiące przysłowiową kroplę w morzu potrzeb.

Środki własne z działu 900 Gospodarka komunalna i ochrona środowiska w kwocie 1 141 000 ,zł. w 2002 r. wydatkowano m.in. na :

- rozbudowę oczyszczalni ścieków w Opatówku - 700 000,- zł
- dokumentację kanalizacji sanitarnej w m. Szałe - 51 000,- zł
- budowę kanalizacji sanitarnej w Opatówku - 390 000,- zł

Kwotę 304 665,- zł w 2003 r. wydatkowano m.in. na:

- gospodarkę odpadami - 20 000,-
- oczyszczanie miast i wsi - 38 590,-
- utrzymanie zieleni w miastach - 35 805,-
- ochronę gleby i wód podziemnych -15 800,-

Dochód budżetu oraz wydatki gminy Opatówek w 2002 r. przedstawiały się następująco (wg.- Rocznik statystyczny wojew. wielkopolskiego 2003):

Rodzaj dochodu w 2002 r.	[zł]
Dochód ogółem	14 300 000
Dochód własny gminy	6 477 300

Dotacje celowe z budżetu państwa	1 174 900
Dotacje pozostałe	303 800
Subwencje ogólne	6 342 500
Środki na dofinans.własnych zadań pozyskane z innych źródeł	1 500

Rodzaj wydatków w 2002 r.	[zł]
Wydatki ogółem	16 427 200
w tym:	
m.in. wydatki inwestycyjne	3 086 100
w tym:	
wydatki ogółem: na gosp. Komunalną i ochronę środowiska	1 483 600
w tym:	
→ Gospodarka ściekowa i ochrona wód	721 500
→ Oczyszczanie miast i wsi	76 900

Z powyższego zestawienia wynika , że wydatki gminy w 2002 r. na inwestycje związane z gospodarką komunalną i ochroną środowiska stanowiły 9 % z ogólnej kwoty wydatków, a w tym związanych z:

- ⇒ gospodarką ściekową i ochroną wód stanowiły 4,4 %
- ⇒ utrzymaniem czystości wsi 0,47 %

ogólnej sumy wydatków gminy w 2002 r.

Dla porównania można przytoczyć inne gminy w powiecie kaliskim , w których kwota wydatków budżetowych jest znacznie niższa niż w gm Opatówek , ale środki przeznaczone na inwestycje w gospodarce komunalnej i ochronie środowiska kształtują się na znacznie wyższym poziomie.

Gmina	Wydatki ogółem	Wydatki inwestycyjne		Wydatki na gosp. komun.i ochr. środ.		Wydatki na gosp. ściek. i ochr. wód		Wydatki na oczyszczanie miast i wsi	
		3	3/2 %	4	4/2 %	5	5/2 %	6	6/2 %
Opatówek	16 427 200	3 086 100	18,7	1 483 600	9,03	721 500	4,39	76900	0,46
Szczytniki	11 521 900	2 983 800	25,9	2 378 300	20,6	2 214 000	19,2	-	-
Żelazków	10 440 300	630 100	6,03	524 700	5,0	-	-	-	-
Ceków	6 536 000	1 105 300	16,9	186 600	2,8	-	-	400	0,006

Wydatki z budżetu gminy w Opatówku w 2002 r. na rzecz inwestycji związanych z gospodarką ściekową i ochroną wód zaplanowano na średnim poziomie w stosunku do innych gmin w powiecie kaliskim . Najwyższy udział

środków budżetowych na wydatki związane z inwestycjami w gospodarce komunalnej i ochronie środowiska przeznaczono w gminie Szczytniki.

4. ZARZĄDZANIE PROGRAMEM.

4.1. Uczestnicy wdrażania programu

Podstawową zasadą realizacji programu ochrony środowiska powinna być zasada wykonywania zadań jednostek związanych z systemem zarządzania środowiskiem, świadomych istnienia programu i ich uczestnictwa w nim. Z punktu widzenia programu można wyodrębnić cztery grupy podmiotów uczestniczących w nim z uwagi na rolę, jaką pełnią. Są to:

- ⇒ Podmioty uczestniczące w organizacji i zarządzaniu programem
- ⇒ Podmioty realizujące zadania programu wraz z instytucjami finansującymi
- ⇒ Podmioty kontrolujące przebieg realizacji i efekty programu.
- ⇒ Społeczność gminy jako główny podmiot odbierający wyniki działań programu.

Włączanie do procesu realizacji zrównoważonego rozwoju szerokiego grona partnerów zapewnia jego akceptację i przyjmowanie odpowiedzialności tak za sukcesy jak i porażki. Rozkłada również środki i obowiązki regulując równomierność ich obciążeń na poszczególnych partnerów.

Poszczególni uczestnicy procesu realizacji programu zostali wyodrębnieni według kryterium instrumentalnego. I tak:

- ⇒ *samorząd powiatu* - ustala strategię rozwoju powiatu, politykę przestrzenną w postaci planu przestrzennego zagospodarowania a także powiatowe programy rodzajowe
- ⇒ *wojewoda oraz podległe mu służby zespolone* - dysponuje instrumentarium prawnym umożliwiającym regulowanie korzystania ze środowiska,
- ⇒ instrumentarium edukacyjnym i informacyjnym dysponuje grupa *organizacji pozarządowych*, organizujących kampanie zmierzające do podniesienia świadomości ekologicznej, prowadzące programy edukacyjno-informacyjne,
- ⇒ instrumenty finansowe na realizację zadań programu znajdują się bezpośrednio w dyspozycji *zarządu gminy*, a także pośrednio poprzez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej,
- ⇒ instrumenty kontroli i monitoringu znajdują się w dyspozycji *administracji*

specjalnych, które kontrolują respektowanie prawa, prowadzą :

- 1/ monitoring sanitarny stanu środowiska
(Wojewódzka Stacja Sanitarno Epidemiologiczna-WSSE,
Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska- WIOŚ),
- 2/ monitoring wód
(Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej- RZGW),

administrują :

- 3/ sektorami gospodarczymi ochrony środowiska
(Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych-RDLP,
Regionalny Zarząd Gospodarki Wodnej-RZGW)

organizują ratownictwo ekologiczne (Straże Pożarne).

Bezpośrednim realizatorem programu będą *podmioty gospodarcze* planujące i realizujące inwestycje zgodnie z kierunkami nakreślonymi przez program, jak również *samorząd lokalny* jako realizator inwestycji w zakresie ochrony środowiska na swoim terenie. Podmioty te będą również przekazywały informacje w ramach monitoringu realizacji zadań Programu i efektów w środowisku. Bezpośrednim odbiorcą programu będzie *społeczność gminy*.

4.2. Monitoring realizacji Programu

4.2.1. Zakres monitoringu

Proces wdrażania Programu musi przebiegać z równoczesną kontrolą przebiegu tego procesu oraz oceną stopnia realizacji zadań Programu z punktu widzenia wypełnienia założonych celów. W związku z tym należy zaproponować system monitorowania, na podstawie którego może być przeprowadzona ocena procesu wdrażania, jak również mogą być dokonywane ewentualne modyfikacje Programu.

Podstawą oceny realizacji Programu jest monitoring stanu środowiska. Monitoring realizacji programu będzie obejmował:

- ⇒ Określenie stopnia wykonania działań / przedsięwzięć zdefiniowanych w programie
- ⇒ Określenie stopnia realizacji przyjętych celów
- ⇒ Ocenę rozbieżności pomiędzy przyjętymi celami i działaniami, a ich wykonaniem
- ⇒ Analizę przyczyn tych rozbieżności.

Zarząd Gminy (poprzez wyznaczonego koordynatora wdrażania programu) będzie oceniał co dwa lata stopień wdrożenia Programu .

Pod koniec 2005 r. nastąpi ocena realizacji przedsięwzięć planowanych do realizacji na lata 2004-2007. Cykl oceny realizacji zadań będzie się powtarzał co każde dwa lata, co pozwoli na uaktualnianie celów krótkoterminowych i listy przedsięwzięć priorytetowych ..

Realizacja polityki ochrony środowiska zdefiniowanej w niniejszym Programie (i obejmującej okres do 2011 roku) będzie oceniana co cztery lata (pierwsza ocena pod koniec 2005 roku), w tym stopień realizacji celów. Wyniki oceny będą stanowiły wkład dla sformułowania polityki ochrony środowiska do 2014 roku.

Taka procedura pozwoli na spełnienie wymagań zapisanych w ustawie "Prawo ochrony środowiska", a dotyczących okresu na jaki jest przyjmowana polityka ekologiczna i systemu raportowania o stanie realizacji programu ochrony środowiska, a także wymagania dotyczące uchwalenia nowego gminnego programu ochrony środowiska.

4.2.2. . Mierniki efektywności Programu

Pomiar stopnia realizacji celów Programu będzie odbywał się poprzez mierniki. Będą to mierniki związane z poszczególnymi celami . Niektóre z mierników są parametrami stanu środowiska w sytuacji, gdy cel Programu odnosi się wprost do zasobu środowiskowego.

Mierniki realizacji Programu

Cel	Mierniki
Cel 1 Poprawa jakości powietrza .	<ul style="list-style-type: none"> • % redukcji emisji zanieczyszczeń powietrza • % energii pozyskiwanej ze źródeł odnawialnych • ilość nowych źródeł wykorzystujących energię odnawialną • długość nowych tras rowerowych • ilość gospodarstw wykorzystujących energię biogazu i biomasy
Cel 2 Racjonalne użytkowanie zasobów glebowych i przyrodniczych.	<ul style="list-style-type: none"> • powierzchnia zcalonych gruntów leśnych • powierzchnia terenu objętego granicą polno-leśną na gruntach nie będących własnością skarbu państwa • powierzchnia nowych zalesień • ilość nowych deszczowni • powierzchnia terenów zrekultywowanych i przywróconych do stanu pierwotnego • powierzchnia gruntów wapnowanych

Cel	Mierniki
<p>Cel 3 Poprawa bilansu hydrologicznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jakość wód podziemnych; udział wód o bardzo dobrej i dobrej jakości (klasa Ia i Ib) • Zużycie wody do celów bytowych na osobę • Zużycie wody przez zakłady przemysłowe • Pojemność użyteczna zbiorników retencyjnych
<p>Cel 4 Poprawa jakości wód powierzchniowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Jakość wód powierzchniowych; udział wód pozaklasowych , • Ilość zlikwidowanych nielegalnych wylotów ścieków • Udział ścieków komunalnych nieoczyszczonych • Udział ścieków przemysłowych nieoczyszczonych • Udział ścieków oczyszczanych biologicznie
<p>Cel 5 Ochrona wód podziemnych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Udział mieszkańców korzystających z sieci wodociągowej • Udział mieszkańców korzystających z kanalizacji sanitarnej • Stosunek długości sieci kanalizacyjnej do sieci wodociągowej • Ilość nowych płyt obornikowych • Ilość nowych zbiorników na gnojowicę • Ilość wytwarzanych odpadów komunalnych / 1 mieszkańca / rok • wielkość odzysku odpadów komunalnych na mieszkańca • liczba miejscowości stosujących segregację odpadów • ilość odpadów wykorzystanych gospodarczo w zakładach • procent odpadów komunalnych składowanych • procent odpadów przemysłowych składowanych • liczba składowisk odpadów nie odpowiadających standardom technicznym

Cel	Mierniki
<p>Cel 6 Ochrona przyrody i walorów krajobrazowych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • % powierzchni zalesionej • % powierzchni parkowej w miastach • wielkość powierzchni zdegradowanej • wielkość powierzchni zrehabilitowanej i przywróconej do stanu właściwego • wskaźniki degradacji gleb • procent powierzchni obszarów prawnie chronionych • liczba zagrożonych gatunków zwierząt • struktura wiekowa i gatunkowa drzewostanu • powierzchnia nowych zalesień
<p>Cel 7 Poprawa klimatu akustycznego</p>	<ul style="list-style-type: none"> • poziom hałasu w punktach monitoringu • długość zbudowanych ekranów akustycznych • liczba pasażerów korzystających z komunikacji zbiorowej • długość dróg z wymienioną nawierzchnią dźwiękochłonną
<p>Cel 8 Kontrola poziomów pól elektromagnetycznych</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilość źródeł promieniowania niejonizującego • powierzchnia terenu narażona na oddziaływanie pól elektromagnetycznych
<p>Cel 9 Bezpieczeństwo ekologiczne (chemiczne i biologiczne)</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilość unieszkodliwionego azbestu, PCB i eternitu • zabezpieczona ilość opakowań po środkach ochrony roślin • ilość zabezpieczonej padliny • liczba zdarzeń o znamionach NZŚ • wielkość szkód wyrządzonych przez NZŚ
<p>Cel 10 Edukacja ekologiczna i promocja regionu</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ilość nowych gospodarstw ekologicznych • ilość nowych źródeł energii odnawialnej • ilość odpadów zbieranych selektywnie • ilość nowych gospodarstw agroturystycznych • długość ścieżek rowerowych • ilość osób korzystających ze ścieżek rowerowych • ilość zawodów odbywanych na nowym torze regatowym na zbiorniku „Szale” • ilość zawodów odbywanych na torze krosu rowerowego Nędzrzew- Tłokinia Kościelna

Oprócz mierników wymienionych powyżej należy wskazać także mierniki społecznych efektów programu. Są one wielkościami wolnozmiennymi i wynikają z badań opinii społecznej i specjalistycznych opracowań służących jakościowej ocenie udziału społeczeństwa w działaniach na rzecz poprawy stanu środowiska, a także ocenie odbioru przez społeczeństwo efektów Programu przez ilość i jakość interwencji zgłaszanych do powiatowych i wojewódzkich władz środowiskowych.

Wśród wskaźników odczuć społecznych można wymienić:

- Udział społeczeństwa w działaniach na rzecz ochrony środowiska (wg oceny jakościowej)
- Ilość i jakość interwencji (wniosków) zgłaszanych przez mieszkańców
- Liczba, jakość i skuteczność kampanii edukacyjno-informacyjnych
- Stopień akceptacji działań i programu przez tzw. grupy wrażliwe, tj. dzieci, osoby starsze, osoby niepełnosprawne, osoby najbardziej zagrożone aktualnym stanem środowiska.

4.3. Sprawozdawczość z realizacji Programu

Zarząd Gminy jako wykonujący program będzie wspierany przez współwykonawców Programu tj. przedstawiciele instytucji, podmioty i organizacje współdziałające, przedstawiciele środowisk naukowych, których zadaniem będzie zapewnienie doradztwa w zakresie odpowiedniego poziomu metodycznego sprawowanego nadzoru nad programem i na rzecz Programu.

Rada Gminy będzie sprawowała nadzór nad realizacją Programu, zapoznając się z okresowymi raportami stanowiącymi przegląd zaawansowania zadań, zawierającymi zestaw uzyskanych efektów rzeczowych oraz efektów w postaci obniżenia stopnia zanieczyszczenia środowiska i zmian zachodzących w środowisku.

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska polityka ekologiczna państwa przyjmowana jest na 4 lata, z tym, że przewidziane w niej działania w perspektywie obejmują kolejne 4 lata. (art. 14 ust. 2). W takim samym cyklu będzie przyjmowany kolejny etap realizacji Programu ochrony środowiska dla gminy.

Z wykonania gminnego Programu Zarząd Gminy sporządza co 2 lata raporty, które przedstawia Radzie Gminy. Raporty będą stanowiły przegląd zaawansowania zadań, zawierając zestaw uzyskanych efektów rzeczowych oraz efektów w postaci obniżenia stopnia zanieczyszczenia środowiska i zmian zachodzących w środowisku.

5. ZAKRES RZECZOWY I HARMONOGRAM REALIZACJI PROGRAMU.

Program ochrony środowiska gminy Opatówek został opracowany w oparciu o wytyczne Ministra Środowiska (lipiec 2002 r.) i ustalenia na spotkaniach warsztatowych na szczeblu gminnym. Zasadniczym zadaniem programu jest określenie zakresu zadań przewidzianych do realizacji na terenie gminy, nadających się do finansowania ze środków zewnętrznych.

Ustalając zakres merytoryczny programu wzięto pod uwagę możliwości techniczne, organizacyjne a w szczególności ekonomiczne gminy.

Za realizację zadań odpowiedzialne są władze gminy (zadania własne). Wykazano szereg zadań (koordynowanych) za realizację których odpowiedzialne są konkretne podmioty gospodarcze. Część zadań ma charakter perspektywiczny i wymagający konstruktywnej dyskusji i działań w przyszłości. Zakres celów, priorytetów i zadań wytyczono w taki sposób aby były one zbieżne z programem powiatowym i wojewódzkim.

Przedstawione w niniejszym programie cele obejmują 10 nw. zagadnień:

1. Poprawa jakości powietrza.
2. Racjonalne użytkowanie zasobów glebowych i przyrodniczych.
3. Poprawa bilansu hydrologicznego.
4. Poprawa jakości wód powierzchniowych.
5. Ochrona wód podziemnych
6. Ochrona przyrody i walorów krajobrazowych
7. Poprawa klimatu akustycznego.
8. Kontrola poziomów pól elektromagnetycznych.
9. Bezpieczeństwo ekologiczne
10. Edukacja ekologiczna i promocja regionu.

Zakres celów, priorytetów i zadań dobrano w taki sposób aby były one zbieżne z programem powiatowym jak również stanowiły podstawę do pozyskania zewnętrznych środków finansowych w zakresie szerszym niż wynikają z możliwości budżetowych gminy.

Przyjęte zadania podzielono na:

- ⇒ zadania własne gminy (W), które będą finansowane w całości lub częściowo ze środków posiadanych przez gminę,
- ⇒ zadania koordynowane (K) finansowane ze środków przedsiębiorstw oraz ze środków zewnętrznych, będących w dyspozycji organów szczebla samorządowego i państwowego, bądź instytucji działających na terenie gminy i podległych organowi gminy,
- ⇒ zadania wspierane (Ws) których realizacja leży poza obowiązkami gminy.

W poniższych tabelach przedstawiono zbiorcze zestawienie zadań w zakresie ochrony środowiska z wyszczególnieniem przewidywanych środków finansowych na ich realizację oraz źródeł finansowania.